

דרישה וחקירה

להערות והצטרפות לרשימת התפוצה, יש לפנות לעורך: יהושע לינטופ בכתובת: lintop200@gmail.com

תוכן הענינים

'תשובות מרן שר התורה' (עמ' 2): עניני עשרה ראשונים.

'מתיקות התורה' (עמ' 3): כיצד נהג רבי חזקיה בעוברי עבירה בשביעית? מה יש ללמוד מכך לענין שבת? האם מותר להציל חלק מפירות שביעית, כשיצטרך לאבד חלק אחר בידיים? איך יתכן שמותר לאדם לנצור פירות שביעית בשנת השמיטה, ובשמינית אסור? מה דין עלי קנים לענין שביעית ויום הכיפורים?

'מתיקות שבת הארץ' (עמ' 5): פעם כאשר נשאל אם אפשר להקל בהאכלת ספיחים לתינוק, השיב: "הדבר תלוי במצב בריאותו של אותו תינוק. אם הוא מוגדר בסכנה כזו שמותר להאכילו בשר "דבר אחר", הרי שגם מותר להאכילו ספיחים..." מדוע הרבי מסאטמר חשש לספיחין בחלב?

'כבוד שמים' (עמ' 6): השיב לי האיש: כתוב שאסור לדבר בבית הכנסת בשעת התפילה ובקריאת התורה, ראיתי שהרבה בני תורה מדברים בשעת התפילה. חשבתי, שאולי לא את כל המצוות צריך לשמור, ולכן הרשיתי לעצמי לבוא למספרה הזאת...

'פניני פרשת השבוע' (עמ' 7): מה הביא את הגאון להתונה זרה? שריפה משתוללת בעיר... מה הפריע לשמחה?

'שתולים בבית ה' (עמ' 9): הילד שטיפס ושפך את הדיו, הקים את כל קרית סקווירא "אתה עוד תצא משהו גדול עם העקשנות שלך!" הבדאי שהפך לסופר.

ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל־פרעה כה־אמר ה' אלהי ישראל שלח את־עמי ויחגו לי במדבר:

'ליקוטים וסיפורים נפלאים' (עמ' 10): מה עושים כשהאבא רוצה שיקראו לבן 'משה', והאמא רוצה שיקראו לבן 'משה'? [זו לא טעות דפוס...] מה אמר הצאר הרוסי ליהודי שהתלבש כמו גוי? מה השיב מהר"ם שפירא על שאלת הגוי? כעבור 13 שנה הופיע הבחור בביה"ח וחילק הזמנות לצוות... השתדלן שהרעים בקולו בפני המלכה ועוד ועוד.

'נפלאים מעשיך' (עמ' 13): כל הזמן עמד הלל ושתק. כשבעה"ב גמר לצעוק, ענה לו הלל: הכל נכון, אבל הערה אחת יש לי. זה נכון שאתה דואג לי הכל בכל מכל כל, אבל אני לא אוכל אצלך, אלא אתה אוכל אצלי, כי בזכותי יש לך אוכל... כיצד הגיב בעל הבית? ועוד סיפורים רבים.

'סיפור ושאלה בצידו' (עמ' 15): לואי החליט, שהיות והוא סובל פעמים רבות מקשיים בהרדמות, לכך הוא מעוניין לרכוש ספר דוגמתו המתורגם לצרפתית. אך לאחר ורכש את הספר והחל לקרוא בו, ראה שהספר מאוד מעניין, ובמקום להרדם עליו, מצא את עצמו מעיין בו שעות רבות...

'שביבי חיים' (עמ' 18): שילם 90,000 דולר עבור מצוה, וזכה ב3 מליון דולר.

'אוצר היסודות והחקירות' (עמ' 4): אפרושי מאיסורא תוכחה.

'אורות אילת השחר' (עמ' 14): עניני ברכת כהנים.

'שמחת התורה' (עמ' 22): מדוע סיכן משה את עצמו והרג את המצרי?

'שלום לאוהבי תורתך' (עמ' 21): מדוע היה צד לאסור שתיית חלב?

המדורים: 'הארת הבטחון' (עמ' 23) 'המעיר לארץ' (עמ' 19) 'מרגליות שאול' (עמ' 22) 'מחודדים בפיד' (עמ' 24)

תשובות מרן שר התורה

נערך עם מראי מקומות והוספות ע"י הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א, מח"ס בית מתתיהו ומועדי הגר"ח באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א ישר כח גדול לרבנים הגאונים הנ"ל, על טרחתם הגדולה בהשגת התשובות ועריכתן

בענין 'עשרה ראשונים'

אמרו בברכות (מז, ב): אמר רבי יהושע בן לוי: לעולם ישכים אדם לבית הכנסת כדי שיזכה וימנה עם עשרה הראשונים, שאפילו מאה באים אחריו - קבל עליו שכר כולם. שכר כולם - סלקא דעתך. אלא אימא: נותנין לו שכר כנגד כולם.

וכן פסק השולחן ערוך (או"ח צ, יד): ישכים אדם לב"ה, כדי שימנה עם היו"ד הראשונים.

וכתב המשנה ברורה (שם ס"ק מז): כדי שימנה וכו' - ודוקא שיתפלל שם עמהם. והאר"י לא היה מן הראשונים, כי הוצרך לפנות, שהיה לו חולי, וגם כדי שילך מעוטף בטלית ותפילין לבהכ"נ, וזה אי אפשר קודם היום. ובזוהר נשא איתא, שיתאספו עשרה ביחד ויבואו לבהכ"נ [הקדמה זו היא מעורך הקובץ, ויש לדון לפי זה בכמה תשובות המובאות להלן].

קטן בעשרה ראשונים

שאלה: קטן שלא הגיע לחינוך שהגיע עשירי לבית הכנסת, אם הבא אחריו הפסיד שכר י' ראשונים.

תשובה: לא.

ובספר תשובות הגר"ח ח"ב עמ' תקס"ו השיב מרן, אולי דווקא בר חיובא, ובספר חכו ממתקים עמוד של"ח בשם בעל המנחת שלמה שקטן שאין מצטרף למנין ל"ש בי ראשונים ע"ש, ומש"כ בשו"ת משנת יוסף ח"ט ס' כ"ו ובספר ומשחרי ימצאוני ח"א עמ' שע"ג מש"כ בזה.

שואה בעשרה

ראשונים

שאלה: שוטה הבא לבית הכנסת עשירי, אם הבא אחריו הפסיד מעלת י' ראשונים.

תשובה: לא.

ובשו"ת משנת יוסף ח"ב סו"ס קי"א, הביא מהגר"ש א"א זצ"ל, ששוטה ההולך לחנות ויודע מה לקנות מצטרף למנין, וא"כ עפ"ז אולי יש לו שכר י' ראשונים, ואולם בס' תפילה כהלכתה פ"ח ס' מ"ד כתב בפשיטות ששוטה אין מצטרף למנין ע"ש. ואולי תליא בגדר שוטה שיש חמש דרגות בשוטה, כמש"כ הרמב"ם פ"ט מעדות ה"ט ע"ש. וא"כ ה"ז נפק"מ לצירופו למנין, ועמש"כ בזה בשו"ת משיב נבוכים ח"ד ס"ג, וע"ע בספר שאלת רב ח"א עמ' קפ"ט שהשיב מרן על ישרן שמסתבר שמהני לי ראשונים ועמש"כ בזה בספר גם אני אודך תשובות בעל האבני ישפה זצ"ל סימן כ"ז ענף ו', ובספר ומשחרי ימצאוני ח"א עמ' קס"ט, ובספר גם אני אודך תשובות הגר"מ חליוה, חלק י"א סימן ה'. וע"ע בשו"ת ברכת ראובן שלמה ח"ט סימן כ"ב.

עשרה ראשונים או מצוטף בטלית

שאלה: מה עדיף לבוא לביהכ"ס בעשרה ראשונים, או מעוטף בטלית ותפילין

תשובה: מעוטף.

ועי' עוד מה שהשיב מרן בזה בס' אשיחה ח"ב עמ' רס"ו ובס' דעת נוטה ח"א תשו' מ"ו נ' ובס' תשו' הגר"ח ח"ב עמ' תקס"ז, ומש"כ בזה בארצות החיים ס' כ"ה ס"ק י"ח ובבן איש חי שני' פר' וירא ובס' כף החיים [פאלג'י] ס"י אות כ"ה, ומש"כ בשו"ת ישכיל עבדי ח"ה ס"ד ובשו"ת קציני ארץ ס"ג, ומש"כ מוח"ז זצ"ל בשו"ת דברי שלום ח"ה הערות והנהגות ס"ו, ובשו"ת גם אני אודך תשובות הגר"ח שסגל שליט"א ח"א סימן י"ב, ובשו"ת וישב הים ח"ג ס"ד, ובשו"ת מנחת אשר ח"ג ס"ג, ובשו"ת שערי יושר ח"ג ס' כ"ו, ובשו"ת ברכת ראובן שלמה ח"א ס' כ"ב, ובשו"ת בירורי חיים ח"ב ס"ה, ובספר ומשחרי ימצאוני ח"א עמ' רל"א, ובשו"ת אבני דרך ח"ג ס' ל"ב, ובשו"ת חקל יצחק ס"ה.

שאלה: המשלים מנין ואינו מתפלל אם יש לו מעלת י' ראשונים.

תשובה: לכאן לא.

ועמש"כ בזה בשו"ת משנת יוסף ח"ג ס' י"ט ומש"כ בשו"ת בית אבי ח"ג ס' כ"ד ח"ד ס"ב, ובשו"ת אור יצחק ח"ב ס' נ"ד ובשו"ת וישב הים ח"ד ס"ד אות ה' ובס' ומשחרי ימצאוני ח"א עמ' קס"ד. ועיין מה שכתבתי בספר גם אני אודך מתשובתי, חלק ג' סימן ב' אות ב', אם המשלים מנין פוטר מתחנן ע"ש.

איך בעשרה ראשונים

שאלה: אילם שמתפלל בהרהור, או ששומע מאחר, אם מצטרף לי ראשונים.

תשובה: יתכן שמצטרף כיון שחייב במצוות.

ועמש"כ בזה בשו"ת ברכת ראובן שלמה חלק ט' סימן כ"ב בתשובה להגאון מח"ס גם אני אודך.

שניים כאחד בעשרה ראשונים

שאלה: מהו כשנכנסו שניים בבת אחת עשירי למי יהא שכר כולם.

תשובה: לשניהם.

ועמש"כ בזה בשו"ת משנת יוסף ח"ט סימן כ"ז, ובספר גם אני אודך תשובות בעל האבני ישפה סימן כ"ה ענף ד', ובספר ומשחרי ימצאוני ח"א עמוד קמ"ג, ועיין עוד בספר חשוקי חמד בכורות י"ח ע"א.

נכנס וי"א

בעשרה ראשונים

שאלה: מי שנכנס עשירי, ואח"כ יצא ונכנס שוב אם הפסיד מעלת עשרה ראשונים.

תשובה: לא הפסיד.

וכן השיב מרן שלא הפסיד בס' שאלת רב ח"א עמ' ק"צ ובס' הליכות חיים ח"ב עמוד כ' ע"ש, ומש"כ בשו"ת משנת יוסף ח"א ס"ח ובס' חכו ממתקים עמ' של"ה ובס' וישמע משה ח"ג ס' י"ד, ובשו"ת וישב הים ח"ג ס"ד, ובס' ומשחרי ימצאוני ח"א עמ' קע"ח ובשו"ת ברכת ראובן שלמה ח"י סימן מ"ט, וע"ע בשו"ת שרגא המאיר ח"ג ס' קל"א.

ברוב עם או י' ראשונים

שאלה: מה עדיף לבוא לי ראשונים, או ברוב עם הדרת מלך.

תשובה: ברוב עם.

וכן הביא ממרן בספר אשיחה ח"ב עמ' רס"ו, ועיין בספר שאלת רב ח"א עמ' קפ"ט, ובס' דעת נוטה ח"א עמ' ר"ע, וכ"פ בשו"ת ודרשת וחקרת ח"ה ס' ט"ז, אולם בשו"ת דברי בניהו ח"א ס"ט שעדיף ברוב עם, ועמש"כ בשו"ת אבני דרך ח"ח ס' ס"ח ובס' ומשחרי ימצאוני ח"א עמ' שצ"ד. וע"ע בספר גם אני אודך תשובות הגר"ב דדון שליט"א (או"ח סימן צ"ו).

אם בעזרת נשים או ראשונים

שאלה: אשה בעזרת נשים אם יש לה שכר י' ראשונים, כשהגיעה להתפלל.

תשובה: אולי.

וכן השיב מרן בס' תשו' הגר"ח ח"ב עמ' תקס"ז, ובשו"ת משנה הלכות ח"ט ס' כ"ו דל"ש באשה י' ראשונים כיון שאין מצטרפת למנין, ועי' בשו"ת משנת יוסף ח"ט ס' כ"ו ובס' ומשחרי ימצאוני ח"א עמ' שע"ג. ועיין מה שהארכתי בספר גם אני אודך מתשובתי, חלק ג' סימן ב', אם כלה בעזרת נשים פוטר מתחנן.

מתיקות התורה

מאוצרותיו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

של שבירת העצם. ומקשה הגמ' שיש אפשרות לאכול את המח ע"י שיניחו גחלת על עצם הקולית ונוציא את המוח ממנו, שהרי אין איסור לשרוף עצם. ומתמצת הגמ'... רבא אמר משום הפסד קדשים דקא מפסיד ליה בידים, ופרש"י שמפסיד המוח ושורפו בידים ומוטב שיפסל מאליו, וחזינן שאסור לאבד בידים אף בשביל להציל את השאר. כן שאל הרב ראובן בנגיס זצ"ל את יבלחט"א מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל.

ותירץ לו מו"ח זצ"ל, דבקדשים איכא דין מיוחד של עיבור צורה, ואפילו אם נטמא הקרבן אין לשרפו אא"כ תעובר צורתו, ולכן אסור לאבד קדשים שבין כך יאבדו, מה שאין כן בתרומה שאין מצוה לשמור על תרומה כזו העומדת בין כך ליאבד. ולפי זה בשביעית שגם אין דין של עיבור צורה מותר לאבד בידים חלק מהיין כדי להציל את השאר (פסחים פד, ב).

איך יתכן שמותר לאדם לנצור פירות שביעית

בשנת השמיטה, ובשמינית אסור?

תשובה. כתב בשו"ת חת"ס (הנ"ל) קטן שהגדיל במוצאי שביעית אסור לנצור פירות של שביעית שיוצאים למוצאי שביעית, וטעמא רבא לחלק בין קטן שהגדיל במוצאי יום הכיפורים שפטור מתוספת, לבין קטן שהגדיל במוצאי שביעית, שחייב בתוספת, דהתם הקדושה על הארץ שבת לה' ועל הפירות, והם נתקדשו בקדושת שביעית ומחול שלהן מוסיפין על קדושתו העקרויות, א"כ אף על גב דהאי גברא לא נתחייב בעיקר שביעית מ"מ הפירות נתקדשו ומחול שלהן נתוסף קדושה וגם הוא אסור בהם אחר שנתגדל, מה שאין כן יח"כ שהזמן חלף עבר ומצוה אגברא רמי שכל אחד יוסיף מזמן חול על הקדש, וכיון שבאותו הזמן לא נתחייב ולא היה אצלו קודש אין כאן תוספת, עכ"ד (יומא פא, ב).

מה דין עלי קנים לענין שביעית ויום הכיפורים?

חידה: איך יתכן שאכל מאכל החייב ברכה, ופטור ביום הכיפורים? תשובה. איתא ביומא דף פא ע"ב תנו רבנן אכל [ביום הכיפורים] עלי קנים פטור, והקשה החזו"א (מעשרות סימן א כו): "יש לעיין, הא אמר בסוכה (דף מ ע"א) דעלי קנים שלקטן לאכילה חייבין בשביעית. ובמסכת נדה (דף ח ע"א) אמר מאן תנא קטפא פירי ר' אלעזר, [כלומר שקטפא יש לו דין פרי ששייך בו דין שביעית, שבעצים בעלמא אין דין שביעית], [ואיתא התם (ע"ב) ואת לא תסברא דמאן תנא קטפא פירא לענין שביעית הוא רבי אליעזר, והתנן ר"א אומר המעמיד בשרף ערלה אסור, ולכאורה מה הראיה, יתכן דבשביעית מודו רבנן דחייב, ולא בערלה] אלמא דאם אינו פרי לענין ערלה אינו פרי לענין שביעית, ולעיל [שם ביומא] פריך מערלה על יום הכיפורים, [איך אמר רבא שהכס פלפלי ביום הכיפורים פטור, הלא תנן שפלפלין חייבים בערלה], אלמא שאם אינו אוכל לענין יום הכיפורים, אינו אוכל לענין ערלה, ואם אינו אוכל לענין ערלה, אינו אוכל לשביעית, ואם כן עלי קנים דיש בהם משום שביעית, הדין נותן דהוי אוכל לענין יום הכיפורים? וצ"ל, דקים להו לרבנן דלא מיתבי דעתא". עכ"ל.

הנה לדברי החזו"א עלי קנים מדחייבים בשביעית נחשבים פרי לענין שביעית, ומסתמא האוכלם מברך עליהם, ובכל זה פטור האוכלם ביום הכיפורים משום דקים להו לחז"ל דלא מיתבא דעתא.

אלא שדברי קדשו של החזו"א צריכים לי ביאור דהא בסוכה (שם) פירש"י (ד"ה לקטן) שהלקיטה לאכילה היינו למאכל בהמה. אם כן הא דעלי קנים נוהג בהם קדושת שביעית משום דחזי למאכל בהמה, ואף על פי שמאכל

צניני שמיצית והאסתצ'ל

כיצד נהג רבי חזקיה בעוברי עבירה

בשביעית? מה יש ללמוד מכך לענין שבת?

שאלה. אם הביאו בבית חולים את עגלת המזון במעלית בשבת, האם הוא מעשה שבת ואסור לאכול מהמזון?

תשובה. כתב הביאור הלכה (סימן שיח ס"א ד"ה אחת) בשם החיי אדם שכל מה שנאסר משום מעשה שבת הוא דוקא אם גוף הדבר נשתנה כגון במבשל, אבל אם המוציא מרשות לרשות שלא נשתנה הדבר מכמות שהיה אם בשוגג מותר אפילו לו בו ביום, ואם במזיד אסור אפילו לאחרים עד מוצאי שבת מיד, ומ"מ יש להחמיר בכל איסור תורה כמו במבשל, עכ"ד. ולפי זה לכאורה בעניננו היינו צריכים להחמיר שלא להנות מהמזון שהובא באיסור. אך נראה שכיון שהיה אפשר להביא את המזון גם בדרך היתר ומי שמקבל את האוכל לא נהנה כלל ממה שהביאו את האוכל באופן האסור, נראה שמותר להנות ממנו.

אלא שבכל זאת נראה דישנה הנהגה נכונה לא להשתמש באוכל, דהנה נאמר בירושלמי (שביעית סוף פרק ט): ר' חזקיה הוי קאים בשוקא דקסרי, [ר' חזקיה עמד בשוק של קסרי], חמי חד טעון עלל מן אסורא,

[ראה אחד טוען מעגלתו סחורה של שביעית אסורה], הפך אפוייה דלא מחמיניה פרק, [הפך את פניו שלא יראה פורק את המשא של איסור], כל כך למה? כדי שיעשה מקומו מוכיח, [למה עשה כך ר' חזקיה? כדי להוכיח לאנשי מקומו שזה לא כדין עושה, ולא ילמדו ממנו לעשות כך], שמע ר' יעקב בר אחא ואמר אמה דהן ילדת בר, [אשרי אמו של זה שילדה בן חשוב כמוהו].

מדברים אלו למדנו שבזה שמהפכים פנים מעושי עבירה יש בזה משום תוכחה ומקיימים בכך מצוה של קידוש ה', וכל שכן להשתמש בזה, ויתכן דה"ה בעניננו, מהראוי לא להשתמש באוכל זה, לשם תוכחה.

ויעויין בספר מאור השבת (ח"א עמ' ססד) שהביא מכתב מהגרש"ז אויערבך שיאמר לו בנימוס שעוד פעם לא יעשה דבר זה עבורו באיסור, עיין שם. [ועיין מה שהבאנו לעיל (שבת) בדף לח ע"א בשם המהרש"ם (ח"ג סימן לג) בבית שבנאו ישראל בש"ק ואח"כ מכרו לנכרי אם מותר לישראל לקנותו, והביא מהשואל ומשיב דגם בנבנה באיסור מותר לקנותו, דהמוכר עצב במכרו ולקונה אין כלום מהחילול שבת שנעשה בו]. (שבת קכב, א).

האם מותר להציל חלק מפירות שביעית

כשיצטרך לאבד חלק אחר בידים?

שאלה. יהודי שיש לו חבית יין שהוא קדוש בקדושת שביעית, ונעשה חור בחבית והיין נשפך החוצה, ויש לו אפשרות להציל קצת בידים, לתוך בקבוק דק, אך אם יעשה כן ישפך חלק מהיין על הרצפה, מה עדיף להציל קצת מהיין, אף שהוא יפסיד חלק מהיין בידים, או שמא שב ואל תעשה עדיף?

תשובה. לכאורה הוא גמ' מפורשת במסכת פסחים דף טו ע"א חבית של תרומה שנשברה בגת העליונה, ותחתונה חולין טמאים, מודה ר"א ור' יהושע שאם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה יציל, ואם לאו, ר' אליעזר אומר תרד ותטמא ואל יטמאנה ביד, ור' יהושע אומר אף יטמאנה ביד, [כיון דסופה לטמויי, רש"י], הרי דמותר לאבד בידים תרומה, כדי להציל תרומה אחרת ולא אמרינן שב ואל תעשה עדיף.

אלא דקשה מהגמ' בפסחים דף פד ע"ב, דמבואר שם שיש מצוה באכילת המח הנמצא בתוך העצם אך אין אפשרות לאכול את המח כיון שיש איסור

בהמה אין בו ערלה, בכל זאת חייב בשביעית, כמבואר בירושלמי בשביעית (פ"ז ה"ב ובערלה פ"א ה"ה) אוכלי בהמה קדושת שביעית חלה עליהן ואין קדושת ערלה חלה עליהן. ולענין ערלה באמת עלי קנים פטורים, כדאיתא במשנה בערלה (פ"א מ"ז) העלים והלולבים... מותרות בערלה. ומה שהגמרא בנדה מדמה ערלה לשביעית, הכוונה היא לגבי קטף שאם אינו ראוי למאכל אדם, גם לבהמה אינו ראוי והרי זה עץ בעלמא, ובזה אנו מדמים ערלה לשביעית, דאם הוא עץ לגבי ערלה בהכרח שגם לשביעית, אבל ודאי דיש מאכל שראוי לבהמה בלבד ואין נוהג בו ערלה, אבל בשביעית יש בו קדושה, וצ"ע.

והנה כתב הרשב"א (שו"ת ח"ז סימן שנו) לענין אם וורדים נוהג בהם ערלה, לא שמעתי אבל מסתברא שנוהגת בהן ערלה כמו שנוהגת בהן שביעית, דתנן (שביעית פ"ז) הורד והקטף והכפר והלוטס יש להם שביעית ולדמיהם שביעית, יש להם ביעור ולדמיהם ביעור, ואמרין עלה בנדה (דף ח ע"א) גמרא ר' אליעזר אומר ארבע נשים דין שעתן אמר ר' פדת מאן תנא קיטפא פירא הוא ר' אליעזר פי' ר' אליעזר דפרק ראשון דערלה דמעמיד בשרף ערלה אסור אלמא כל שאינו פרי לענין ערלה אינו פרי לענין שביעית דאי לא תימא הכי מנא לן דהא מתנית' דשביעית ר' אליעזר ולא רבנן דילמא רבנן ועד כאן לא פליגי רבנן עליה דר' אליעזר אלא לענין ערלה דבעינן פרי ממש אבל לענין שביעית כל שהוא מאכל אדם או מאכל בהמה נוהג בו שביעית אלא שמע מינה דכל שאינו פרי לגבי ערלה אינו פרי לגבי שביעית וורד הואיל והוי פרי לגבי שביעית אף לגבי ערלה.

וכתב על זה בשו"ת מהרי"ט (יו"ד ח"ב סימן לד): יש לחלק דגבי שביעית

אפילו מידי דלאו פרי הוא נוהג בו שביעית, הואיל ונאכל בכל ענין בין חיים בין כבושים בין מבושלים אחד מאכל אדם ואחד מאכל בהמה, אבל גבי ערלה כתיב וערלתם ערלתו את פריו במה שהוא פרי תלה רחמנא, וקליפי ערלה אסורים מרבויה דאת פריו הטפל לפריו שהוא שומר לפרי אבל מידי דלאו פרי ולא שומר אעפ"י שנאכל אין בו משום ערלה. עיין שם. ולדבריו ע"כ צריך לומר בהסבר הגמרא בנדה, כדכתבנו, דאם הקטף אינו ראוי למאכל אדם גם למאכל בהמה אינו ראוי והוה כעץ בעלמא.

והנה שאלתי את מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל: מנין לחזון איש זצ"ל לפרש את דברי הברייתא האוכל עלי קנים ביום הכיפורים פטור דמיירי בלקטן לאכילה ולומר חידוש גדול כזה, דשאני יום הכיפורים דתלוי בייתובי דעתא, נימא דמיירי באופן שלקטן לעצים, ואמנם זוהי אוקימתא אבל לא מחודש כל כך.

והשיבני: ברגע שהוא אוכלם, הרי כעת הועיד אותם למאכל, וא"כ מה איכפת לי מה שלקטם לעצים, ברגע שאוכלם עומדים הם כעת למאכל, וכי קנינים הם שאי אפשר לחזור בהם פשיטא דאפשר לחזור, ואם כן כשחוזר ואוכלם הוי כלקטם לאכילה וצריך להחשב למאכל, לכן בהכרח שיום הכיפורים שאני, דתלוי בייתובא דעתא וליכא. [ויעוין בחזו"א הלכות שביעית סימן יג ס"ק כא].

קיימת עוד היכי תמצא, שהשונה ביום חול מברך, וביום הכיפורים פטור, והוא לדעת האשכול, השונה חומץ צריך לברך על זה, והשונה ביום הכיפורים פטור כיון דלא מייטביה דעתיה, כמבואר בשעה"צ (סימן רד ס"ק יח). (יומא פא, ב).

אוצר היסודות והחקירות

מרבתינו מעתיקי השמועה בכל חלקי התורה | מהספר 'דרישה וחקירה' בעריכת יהושע לינטופ

ניתן להשיג ברשת 'יפה נוף' במחיר השהו לכל נפש. להזמנות: 1599-581-581

תקחו - לצרכו שום ממון. בעבדא גנבא - דאיכא פסידא. עד האידנא היתירא - דכתיב (שמות כא, ד) 'אם אדוניו יתן לו אשה'. והשתא - שהוא בן חורין. איסורא - ורשאי

ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים נצים ויאמר לרשע למה תכה רעך (ב, ג)

אפרושי מאיסורא

דאתמר, רב יהודה אמר: לא עביד איניש דינא לנפשיה, רב נחמן אמר: עביד איניש דינא לנפשיה. היכא דאיכא פסידא - כ"ע לא פליגי דעביד איניש דינא לנפשיה; כי פליגי - היכא דליכא פסידא, רב יהודה אמר: לא עביד איניש דינא לנפשיה, דכיון דליכא פסידא ליזיל קמיה דיינא; ר"נ אמר: עביד איניש דינא לנפשיה, דכיון דבדין עביד לא טרח (ב"ק כז, ב).

לפי הדעה (שם) שלא עביד איניש דינא לנפשיה, יש לבאר זאת בשני אופנים:

א. באיסורי ממון יש דין כפיה לאפרושי מאיסורא, אלא שהדבר מסור רק לבית דין. ב. באיסורי ממון אין כלל דין כפיה של אפרושי מאיסורא, ומה שבית דין כופים הוא רק מדין כפיה של הממון, שמסורה לבית דין.

שיעורי הגר"ש רוזובסקי (קידושין יז, א אות רמב).

ת"ש: מניין לנרצע שכלו לו ימיו ורבו מסרהב בו לצאת, וחבל ועשה בו חבורה, שהוא פטור, ת"ל: 'לא תקחו כופר... לשוב' (במדבר לה, לב), לא תקחו כופר לשב. הכא במאי עסקינן - בעבדא גנבא. עד האידנא לא גנב, והשתא גנב. עד האידנא הוה אימתיה דרביה עליה, השתא לית ליה אימתא דרביה עליה. ר"נ בר יצחק אמר: בעבד שמסר לו רבו שפחה כנענית, עד האידנא היתירא, והשתא איסורא (ב"ק כח, א).

שכלו ימיו - שהגיע יובל. מסרהב - מפציר. וחבל בו - הרב בעבד. לא תקחו כופר לשוב וגו' - דרוש בה לשב למי שרוצה לשוב לקולו ולהיות עבד לישנא אחרינא לשב למי שדינו להיות שב אל משפחתו ואינו רוצה. לא

להלקותו ולהפרישו דהאי דינא לאו לנפשיה הוא (רש"י שם).

מבואר, שמותר להכות גדול העובר עבירה, כדי להפרישו ממנה. ויש לבאר דין זה בשני אופנים:

א. כיון שבית דין מצווים להפריש כל אדם גדול מישראל מעבירה, ומדיני הבית דין שיש בידם כח להכות ולחבוש, על כן נאמרה הלכה, שכל המפריש חבירו מעבירה הוא שליח בית דין לכך.

ב. הוא פטור מהלאו של 'לא יוסיף' (דברים כה, ג), משום שכל הכאה שאינה מחמת מריבה, אלא כדי להפריש מעבירה, לא נאמר בה לאו זה.

ונפקא מינה לענין הכאת קטן העובר עבירה, שבאופן זה לא שייך הטעם שהוא שליח בית דין, כיון שאין בית דין מצווים להפרישו.

ננסת אברהם (לגר"א פרבשטיין, מצוות ומועדים, סי' כז אות ב).

תוכחה

האם היא מצוה שבין אדם למקום, או

מצוה שבין אדם לחבירו.

אמת ליעקב (ויקרא יט, יז), אבני דרך (ח"ט עמ' קעד) בשם עמוד הימיני (סי' י). יש בה שני דינים: א. תוכחה מחמת הפסוק 'הוכח תוכיח', וזהו דווקא באופן שעל ידי התוכחה יציל את חבירו מן החטא, ואם חבירו בודאי לא ישמע לו, שוב אין כאן מצות תוכחה. ב. שבאה לפטור את המוכיח מדין ערבות, ואז לא אכפת לנו אם החוטא ישמע או לא.

אמת ליעקב (או"ח תרח, ב; דברים כח, ט).

כבוד שמים

סיפורים ודברי חיזוק בענין קדיש ואמן יהא שמיה רבא' נערך מדרשותיו של הרה"ג רבי מאיר מיכאל גרינוואלד שליט"א אין לקרוא בזמן התפילה וקריאת התורה השיב לי האיש: כתוב שאסור לדבר בבית הכנסת בשעת התפילה

ובקריאת התורה, ראיתי שהרבה בני תורה מדברים בשעת התפילה. חשבתי, שאולי לא את כל המצוות צריך לשמור, ולכן הרשיתי לעצמי לבוא למספרה הזאת...

הקב"ה להביא את המשיח גם בלא זכויות לעם ישראל. אם היו המלאכים מבינים את הקדיש, היו מקטרגים על ישראל שפיהם וליבם אינם שווים, ואומרים את הקדיש מן השפה ולחוץ. ואם כן, אם יהיו עשרה יהודים שכן מכוונים בכל ליבם - כמה זה מועיל לכלל ישראל!

רבנו יוסף ג'יקטיליק (מח"ס שערי אורה, מובא ב"י ובשו"ע) ג"כ מקשה מדוע אומרים את הקדיש בארמית. ומבאר, כי לעתיד לבוא יהיו היהודים בדרגה גבוהה יותר מן המלאכים. (וכ"כ ברש"י פרשת

בלק, שלעתיד לבוא המלאכים ישאלו את ישראל "מה פעל א-ל"). בקדיש אנחנו מבקשים מהקב"ה שיחיש את הקץ, וזו סגולה גדולה לקירוב הגאולה. לכן נאמר הקדיש בארמית, שלא יבינו המלאכים את תוכנו, ולא יקטרגו על ישראל כדי למנוע את הורדתם ממדרגתם. וצריך להבין, ממתני יש קנאה אצל מלאכים? והרי משה רבנו ע"ה אמר למלאכים, "כלום יש קנאה ביניכם?" אלא שזהו עניין כל כך גבוה ודק, שכל הדרגה הרוחנית הנצחית תלויה בו, שיש חשש שכן יהא ח"ו קטרוג בזה.

כאשר יעקב אבינו ע"ה ביקש לגלות הקץ ונסתם ממנו, ענו השבטים "שמע ישראל", ויעקב אע"ה ענה "יהא שמיה רבא", וכתב התרגום ירושלמי כי זה מקרב הקץ. ואפשר לבאר לפי דברי האר"י הקדוש, שכתב שאם כלל ישראל היו אומרים "שמע ישראל" כראוי, כבר היו נגאלים, כי יש בכוח הפסוק הזה להביא את הגאולה. אם כן, יעקב אבינו ענה לבניו, שגם יש כוח בקדיש, ב"יהא שמיה רבא", כשאומרו בכל הלב

והכוונה על כבוד שמים, לקרב ולהביא את הגאולה.

קידוש השם לכפרה על חילול ה'

במסכת ברכות (ג' ע"א) מובא: "ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי ואומר, אוי לי שהחרבתי את ביתי, ושרפתי את היכלי והגליתי את בני לבין העובדי כוכבים."

השל"ה הקדוש לומד מכאן דבר נפלא: כתב ה"מדרש תלפיות", וכן מובא בספר "מאור ושמש", שלשון "אוי לי" זו לשון חרטה. כידוע, הרמב"ם פוסק, כי התשובה החזקה ביותר היא כאשר אדם מגיע שוב לאותו ניסיון, ואינו נכשל אלא עומד בו. כתוב בזוהר, שאחרי חורבן בית המקדש פיזר הקב"ה את אבני בית המקדש בעולם כולו. כל מקום ברחבי העולם, שיש בו בית כנסת ובית מדרש, קשור לאחת מאבני בית המקדש.

עוד מובא בגמרא ברכות (שם), ששלוש פעמים בכל יום הקב"ה שואג כארי ואומר: "אוי לבנים שבעוונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין אומות העולם." וכי אנו, בדורנו, עשינו את העבירות? מדוע הקב"ה צועק עלינו? אלא, "כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו." איננו נשמות חדשות, אלא נשמות של אז, ובעומדנו על אחת מאבני בית המקדש, הקב"ה צועק, שכאן נחרב בית המקדש בגלל חילול ה' שגרמנו בתוכו ר"ל.

רבי ליפא זילברמן שליט"א, מנהל תלמוד תורה קמניץ בירושלים, מספר: יהודי יקר אחד חזר בתשובה, צעד אחר צעד, ואני השתדלתי לסייע לו בדרכו לעלות על דרך הישר. באחד הימים עברתי ליד מספרה, שבעליה ידוע כחוטא ומחטיא. לצערי, הבחנתי באותו יהודי, בעל התשובה, יושב על כסא במספרה ומחכה לתורו. ניגשתי אליו, ושאלתי האם יודע הוא כמה לאווין עוברים בתספורת אחת אסורה ר"ל. השיב לי האיש, "כתוב שאסור לדבר בבית הכנסת בשעת התפילה ובקריאת התורה, ראיתי שהרבה בני תורה מדברים בשעת התפילה. חשבתי, שאולי לא את כל המצוות צריך לשמור, ולכן הרשיתי לעצמי לבוא למספרה הזאת." "עלינו לדעת", מסיים רבי ליפא, "כי אותם אנשים שדיברו בבית הכנסת, ובגינום הלך היהודי להסתפר באופן אסור, רובץ עליהם גם עוון חמור זה. מבהיל על הרעיון, כמה אחריות יש לכל אחד מאיתנו באופן התנהגותנו!"

ב"מטה משה" (חלק א', עמ' כ"ז אות ע"א) כתב: "עוד נ"ל לומר על דרך דאיתא בספר הזהר, כשיש בישראל משכילים יודעים סוד השם הנכבד ונושאים כפיהם, מיד הם נענים. הרי כוונת השם הוא בנשיאות כפים, וזהו שאמר "העונה אמן בכל כחו", ר"ל בכל כוונתו. ואמר בכל כחו ולא אמר בכל כוונתו לרמוז אל נשיאות כפים, כי ב' פעמים "יד" בגימטריה כ"ח."

וכן כתב בספר "שערי אורה" (שער י' דף של ע"ב) כה תברכו את בני ישראל "ברוב רחמי הש"ת על ישראל ציווה לכהנים המקודשים לברכם. ולפי (שאפשר) שלא יהיו ישראל הגונים לקבל אותה ברכה, שמא יהיו מלוכלכים בכל מיני חטא ועוון, שמא חס ושלום יקטרו עליהם בעלי הדין הקשים ויאמרו שאין ישראל

ראויים לאותו ברכה, מאחר שיש בהם חטא ועוון המעכבות את הברכה, מה עשה הקב"ה, מסר ביד הכהנים המקודשים מפתחות העולם הרחמים, ואמר להם: כל זמן שאתם באים לברך את ישראל, פתחו שערי רצון והכתר, כדי שיתעוררו רחמים העליונים ויפתחו שערי החסד והרצון והרחמים גדולים, ויהיו כל העולמות בשעה שאתם מברכים את ישראל, כלם בחפץ וברצון ובחסד וברחמים, ולא יהיה שום מעכב ומקטרג על הברכה, שהרי כששערי רחמים נפתחים ופנים עליונים מאירים בני תחתונים, באותה שעה אין כח במקטרג ולא בבעלי הדין למעלה לעורר הדין ולא עונש לקטרג, שהרי כל העולמות אחוזים זה בזה (כאחדים) וכולם בברכה ובשלמות (וברחמים), והלכו פנים של זעם, ואז כל הפנים מאירים. - ואם הוא אינו מן הדין שאין אתה ראוי לרחמים יתן לך מתנת חינוך ואע"פ שאינך ראוי כי זו היא דרך הרחמים העליונים והפנים המאירים לתת מתנת חינוך לנבראים כמו שנאמר וחנותי את אשר אחון".

הלהירות בקדיש מביאה את האלה

הגמרא אומרת במסכת ברכות (ג' ע"א): "בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין יהא שמיה הגדול מבורך, הקב"ה מנענע ראשו ואומר, אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כן, מה לו לאב שהגלה את בניו, ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם." אותה שעה היא עת רצון, ורוצה

פניני פרשת השבוע

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' (ב"ח) הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א

נא קאמט: נא קאמט

מה הביא את הגאון לחתונה זרה?

וירא בסבלותם (ב, י"א)

אחד הכלים הרצויים ביותר בחיינו, משהו שאנו לא פוסקים מלהתפלל עליו ולייחל לו, הוא הזכות לזכות לסיוע צמוד של הקדוש ברוך הוא, לסייעתא דשמיא צמודה. לכל אחד מאיתנו יש משימות לבצע, מטרות להשיג, רצונות למימוש. אנו עובדים ופועלים להגיע אליהם, אך אנו יודעים היטב כי עם כל הכבוד למאמצינו ופעולותינו, מה שקובע באמת את מידת ההצלחה - זה עד כמה אנו זוכים לסיוע שמימי שנותן לנו את ההצלחה בהגעה ליעדים, עד כמה סייעתא דשמיא תלווה אותנו.

השאלה שכולם עוסקים בה היא, איך זוכים לסייעתא דשמיא הזו. איך זוכים לסיוע צמוד ממרומים, איך מכוונים לכך שנחוש ונרגיש שה' איתנו, בכל פעולה, בכל מעשה, בכל דבר שאנו עושים. איך נזכה להגיע לכך שהקדוש ברוך הוא יהיה עימנו בכל פעולותינו, ובכך יבטיח את ההצלחה הנשאפת.

פרשת השבוע חושפת את הסוד, ומעניקה את המתכון. הפרשה מספרת על גלות בני ישראל במצרים, העבודות הקשה, השעבוד המכביד, גזירות פרעה האכזריות. משה רבינו היה פטור מכל אלה בהיותו בן לשבט לוי, ובכל זאת - בהתנדבות מלאה בחר לסייע לאחיו, להחזיק את ידיהם, להיות איתם בצרה. משה רבינו לא בא רק לסייע לאחיו במובן הפיזי, אלא הפסוק מציין: 'וירא בסבלותם', ורש"י מדגיש שהכוונה היא ש'נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם...'

מעבר לסיוע פיזי בנשיאת הבלוקים, ערבוב הטיט או העמדת מבני הפירמידה, זו השתתפות אמיתית וקנה בצער, הקדשת זמן ותשומת לב לתחושת הצרה בה נתונים בני ישראל, נשיאה בעול בתחושה הקשה שהם עוברים בארץ מצרים. משה רבינו הקדיש את עצמו לחוש את כאבם, להשתתף בצערם, להרגיש את צרתם!

והמדרש מגלה, כי לכן זכה למעמד ההתגלות האלוקית הנשגב בסנה, כאשר הקדוש ברוך הוא

בכבודו ובעצמו מתגלה אליו, ובוחר להטיל עליו להיות מנהיג ישראל והמוביל אותם משעבוד לגאולה ולקבלת התורה. המדרש מגלה שהבורא אמר שהואיל ומשה עזב את עסקיו וענייניו האישיים ובוחר לחוות את כאב אחיו, להשתתף בצערם ולחוש את צרתם, לפיכך הוא - השם יתברך עוזב כביכול את כל עיסוקיו ובוחר לדבר עמו, למנותו למנהיג ישראל הנצחי, ולהיות תמיד לצדו!

כי כשבורא עולם רואה יהודי הנושא בעול עם חבריו, משתתף בצערם וחי את שמחתם, כשיהודי חי וחווה את העובר על יהודים אחרים, ומקדיש זמן ותשומת לב להרגיש אותם ולחוש את העובר עליהם, הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו מסייע לו, פותח לו את כל השערים, מעניק לו כתף ויד להצלחתו.

הנשיאה בעול עם החבר, היא ערך עליון שפותח שער להצלחה בכל התחומים. זה גם אחד מקניני התורה המנויים בפרקי אבות, כלומר - שהנשיאה בעול עם יהודים אחרים היא כלי ומפתח רב עוצמה לזכות בהבנת התורה, בקנין התורה, במדרגות ובמעלות התורה. כשיהודי נושא בעול עם חבריו, נפתחים לו השערים הרוחניים והגשמיים כאחד, והוא זוכה להגשים את שאיפותיו הכמוסות ביותר בזכות הסייעתא דשמיא הנצמדת אליו לסייעו!

להיות 'אח לצרה', זה לא תמיד קל. לפעמים, כששכנ' מתמודד עם מחלה במשפחתו, לא נעים לשאול, זה יוצר אי נעימות... לאחר אסון חלילה, במקרים רבים קל יותר להסתלק מהזירה, לא להיות שם ברגע הקשה והכל כך לא נעים... גם כשיהודי מתקשה מבחינה כספית, מי שאינו בר יכולת כספית לסייע - עלול להרגיש שעדיף לו לעצום עיניים, להתעלם, להשאיר את החבר במצוקתו לבדו, בלי לחשוב במה כן יוכל לסייע...

גם אם לא נעים להיכנס לתוך החוויה האישית פנימה, תמיד נוכל לחוש את העובר על החבר, ולחשוב איך בכל זאת נוכל לעשות משהו. אולי נוכל לערב גורם נוסף, אולי נוכל לשלוח מסר מחזק, אולי נוכל להתעניין בכנות ובכך לתת את התחושה ש'אנחנו אתו'. כשיהודי נושא בעול באמת - הוא תמיד ימצא מה לעשות כדי להקל, לחזק, להיות שותף בהקלה על הצער...

וגם בהזדמנויות שמחות - כשחבר עושה שמחה נוכל תמיד לשמוח עמו. להתרגש עמו ביום שמחתו, לחוש כאילו זו השמחה שלנו, להגיע מתוך רצון אמיתי וקנה להיות שותפים בשמחה, להשתתף בצרה. אולי נוכל לשלוח עוגה לשבת, לשמח באמרה מעלת חיוך, אולי להפתיע באורח לא צפוי שנוכל להביא עימנו...עד שירגיש חברנו שנערכנו כאילו זו השמחה שלנו, אנו שמחים ומודים ומאושרים בשמחתו שלנו - בכך שהחבר עושה היום שמחה!

זה משהו עמוק שכדאי להחדיר לתוך הנפש, להטמיע בתוך הלב. אנו לא אסופת יחידים, אנו אומה מאוחדת ומיוחדת, שכל אחד יכול להרגיש את השני, לחוות את העובר עליו, לחיות את המתרחש במחיצתו. הבה נכניס יהודים נוספים לליבנו, הבה נצטער בצרתם ונשמח בשמחתם, ונזכה ששערי שמים ייפתחו בפנינו, וסייעתא דשמיא תתלווה בקביעות לכל מעשי ידינו!

שריפה משתוללת בעיר...

היה זה בשעת לילה מאוחרת, בקיץ של שנת תרנ"ה, בעיר בריסק הנוודעת. רוב תושבי העיר כבר נמו את שנתם בשלווה, כשלפתע פרצו זעקות שבר מאחד הבתים. גץ מהתנור התעופף אל עבר קירות העץ של הבית, ודליקה גדולה החלה להשתולל בבית העשוי כולו מעץ דליק...

מעט המים שהובאו - לא הצליחו לכבות את השריפה שהשתוללה ללא הפרעה, חיסלה את הבית ואת כל תכולתו, ואך בנס לא היו נפגעים בנפש. הדליקה הוסיפה להשתולל ובחסות הרוחות קיפצה ודילגה אל בית סמוך - שהיה עשוי אף הוא מעץ, והבעירה גם אותו. בתוך שעה קלה כבר בערה שורה ארוכה של בתים, הלהבות הגיעו לגבהים עצומים, שמי העיר בריסק הוארו באישון ליל בלהבות אש צבעוניות ולוהטות...

האש הגדולה היתה חזקה מכל המים שהותזו עליה, ואכלה בתאבון את הבתים שעמדו בדרכה, הותירה מהם אודים עשנים וחתיכות פחם מפויחות. האש הוסיפה להתפשט, ועד שהצליחו לעוצרה ולכבותה כליל - כבר נשרפו מחצית מבתי העיירה. עתה נותרו מחצית התושבים חסרי בית, ללא קורת גג לראשם וללא בית להניח בו את כף רגלם...

יהודי בריסק שביתם ניצל - מיהרו לפתוח את ביתם ולארח ככל שיכלו. היתר שלא נמצא להם מקום - הלכו לבית הכנסת, שם השתכנו בינתיים, עד שייבחנו הנזקים היטב ויתחילו עבודות השיקום. משפחות משפחות עם מעט מאוד מיטלטלים השתכנו בבית הכנסת, ישנים על ספסלי עץ ישנים ומתכסים בשמיכות פוך קרועות שנידבו למענם מי שביתם נותר בשלמותו... כרב העיר, כיהן הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל, וכבר ביום המחרת כינס אסיפת עסקנים, שהחלו מיד בגיוס כספים ובעבודה הטכנית הכרוכה בשיקום הבתים. כל אותם הימים היה רבי חיים טרוד ומתרוצץ, עוסק במרץ

קובץ דרישה וחקירה (גליון קלו) שמות תשפ"ב | 7

בכל הכרוך בשיקום הבתים הניזוקים. רק בשעת ערב מאוחרת, שב לביתו, עייף ותשוש, אך להפתעת הכל - כשפנה ללכת ללון לא עלה על יצועו במיטתו, אלא השיג ספסל עץ פשוט ובלוי, הציבו בסלון הבית, ועליו שכב לישון.

להפתעת בני משפחתו ומקורביו, הסביר בפשטות: 'כל עוד ליהודים אחרים אין מיטה והם נאלצים לישון על ספסל בבית הכנסת - היעלה על הדעת כי אעלה לישון על מיטה נוחה ומוצעת? בשעה שיהודים אחרים זרוקים על ספסלים ומנסים לנוח עליהם - כלום אוכל לעלות למיטתי הנוחה לישון? כיצד אוכל מחר לפעול למענם במרץ, בלי שאחוש על בשרי את כאבם, את חוסר הנוחות בו הם נתונים, את הצער העובר עליהם?'

כך הסביר רבי חיים את פשר מנהגו, הותיר את מיטתו הנוחה והמוצעת ריקה, ושכב לישון על ספסל עץ פשוט ורעוע. כי כך יוכל להרגיש בצער בני עירו, כך יוכל לחוש בכאבם של יהודים אחרים, כך יחווה על בשרו את מה שעובר עליהם!

הסיפור, המופיע בספר 'עובדות והנהגות לבית בריסק', בא ללמדנו ולהאיר את עינינו: יהודי נדרש לחוש את העובר על יהודים אחרים, להרגיש בצרתם, לחוות את כאבם. מעבר להתנדבות לסייעם ככל היכולת, חשוב לא פחות להרגיש ולחוות את העובר עליהם, לסבול עימם, להרגיש את כאבם האישי! בהתרחש אסון או טרגדיה לא עלינו, אין ספק שכולנו מבליעים אנחה. אך כמה חשוב וכדאי להתרכז חצי דקה בלהרגיש, בלחוות, בלהיכנס לנעליו של הזולת הסובל, בלהיאנח מקירות הלב כאילו זה הכאב שלנו! זו נשיאה בעול עם הזולת, זו השתתפות כנה ואמיתית בעובר עליו!

הבה נאמץ את הגישה הזו, הבה נלמד מדרכם של מאורי האומה, שראו צורך לחוש ולהרגיש את הזולת, לחוות את העובר עליו, לשמוח בשמחתו ולהצטער בצעריו. כך נזכה ללב מבין ומרגיש לליבם של יהודים אחרים, ושייפתחו לנו שערי שמים לסייעתא דשמיא צמודה ומובטחת!

אורח מפתיע בחתונה...

החדר היה סגור, הדלת היתה נעולה. מחוץ לחדר המתינו רבנים ועסקנים נודעים, שהמתינו להכרעות שייצאו מן החדר הסגור. בתוכו, הסתגרו באותה עת שלושת ענקי הרוח שהנהיגו את

יהדות ארצות הברית: הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, והגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל. שעה ארוכה דנו גדולי הדור בשאלות כבדות משקל, שקלו אותן במאזני התורה שבראשם, וקיבלו הכרעות חדות כתער...

לפתע, בעיצומה של הישיבה, התנצל רבי משה בפני חבריו, ופנה לצאת. הוא ביקש את סליחתם כי יש לו חתונה חשובה שהוא חייב ללכת אליה, ולפיכך לא יוכל להמשיך בדיון. הוא מיהר לרכבו של תלמידו שהמתין לו, וביקש להגיע לאולם פלוני. 'אני צריך להגיע לחתונה והשעה כבר מתאחרת...' אמר רבי משה.

התלמיד הופתע והתעניין: 'חתונה? שמחה? זה בן משפחה?' - התעניין בנימוס. 'לא משפחה, שכן הרבנית אינה מצטרפת...' - הסביר רבי משה בפשטות, והתלמיד הרהר כי כנראה מדובר בחתונה צאצא של מי ממקורביו ושומעי עצתו של רבי משה, כמקובל. הן בכל יום היה רבי משה יוצא לחתונות, נכנס, מאחל מזל טוב, ויוצא. לפעמים - כמה חתונות בלילה אחד...

כשהגיעו לאולם, ההתרגשות בו גאתה לפסגות... פוסק הדור, מנהיג היהדות החרדית הגיע! הכל נקבצים ובאים לפתח האולם, לברך ולהתברך מפיו של רבי משה. גם המחותן - אבי החתן נזעק מיד אל פתח האולם, וקיבל אותו בכבוד מלכים. רבי משה לחץ את ידיו בברכת 'מזל טוב' לבבית, והסביר בקצרה שהגיע מצד הכלה. 'זכיתם באוצר יקר מאוד, כלה נאה וחסודה, דעו להעריכה!' - הוסיף ואמר למחותן בחיוך רחב, תוך התנצלות על שאיחר לבוא, בשל אסיפת רבנים דחופה...

שלא כמנהגו, התעכב רבימשה זמן רב בשמחה, לחץ ידיים לתור ארוך של אנשים שבאו להתברך מפיו, כשכל אחד מהם שמח על היותו שותף בשמחה שגדול הדור הוא חלק ממנה... אחר כך קם רבימשה ורקד עם החתן בהתלהבות, כשכל הקהל מצטרף למעגלים השמחים, בטבורם ניצב רבימשה המפזז ומכרכר לכבוד שמחת חתן וכלה. לבסוף, נפרד מהחתן באיחולים לבביים, תוך שהוא מוסיף ומשבח את הכלה באוזניו, ואחרי שהתעכב זמן כה רב - פנה לצאת...

רגע לפני שיצא, ביקש שיקראו גם את הכלה לירכתי האולם, בירך גם אותה ב'מזל טוב' והוסיף ברכות מקרב הלב, ואף התנצל על האיחור בהגעה לשמחתה, בשל היותו טרוד בנושא חשוב בענייני הכלל, אך למרות זאת - זכר מהשמחה והגיע. הוא הוסיף ואמר כי הבחין שמשפחת החתן היא משפחה לתפארת, ולכן אין לו ספק כי הקשר יהיה לבנין עדי עד ויזכו יחד לדורות ישרים ומבורכים...

כששבו לרכב, חש התלמיד - הנהג כי הוא לא מצליח לכבוש את סבלנותו. 'אינני מבין...' גמגם התלמיד, 'של מי היתה החתונה הזו, בשבילה עזב הרב אסיפת רבנים דחופה, למרות שאין זו שמחה משפחתית. לא זו בלבד, הרב התעכב זמן רב ואף השתהה לברך את הכלה! מה היה כאן? ורבי משה נענה לו בחיוך ואמר: 'אספר לך...'

היה זה ימים ספורים קודם לכן. בדלתו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, נקשה נערה צעירה וזרה, חיוורת ומבווישת. מיד בכניסתה פרצה בבכי, וביקשה לשוחח עם הרב. בפנים החדר, סיפרה שהיא בת למשפחה עניה מירושלים, ובמאמצים לא מבוטלים - שודכה לבחור המתגורר בארה"ב, ונקבע שהחתונה תתקיים במקום החתן. בני משפחתה ניסו להשיג מימון לטיסות, אך העוני והדלות ששררו בביתם - ליוו אותם גם בסוכנות הנסיעות, וכך - לא היה בידם לרכוש אלא כרטיס טיסה אחד, לכלה בלבד...

'אני כאן לבד, לבד, לבד!' - התייפחה הנערה בחדרו של רבי משה, 'אין לי אף אחד בעולם. אני מהרהרת איך תיראה חתונתי, כשצד החתן יתפלא ובצדק, האם זו נערה עזובה? האם זו נערה חסרת משפחה? איזו מין כלה זו שאין אף קרוב משפחתה בחתונתה?' - אמרה הנערה וניגבה דמעות שהתפרצו מעיניה...

'אולי יואיל הרב להגיע לשמחת חתונתי, והרי כל ישראל קרובים, בני איש אחד אנחנו, בבקשה יציג עצמו הרב כקרוב משפחתי, וקרוב משפחה כמו הרב - מכסה על חסרונו של כל קרובי המשפחה!' - פרשה הנערה את בקשתה המפתיעה...

הרב דווקא לא עשה מזה ענין, ומיד אורו עיניו. 'בוודאי, אשמח לבוא!' - הגיב במאור פנים, ורשם לפניו את התאריך ושם האולם. 'תנוח דעתך, אני אבוא!' - הבטיח רבי משה לכלה הנסערת, שחשה כי כוחות חדשים ורגועים ננסכים בה לנוכח המחווה המרגשת, והיא יצאה מביתו עליזה וצוהלת...

ככל הסיפור הזה סיפר רבי משה לתלמידו - נהגו, ששמע מהגאון הנודע - דרגה נוספת של גאונות, הפעם במידות ובאחריות לשאת בעול של דאגת הכלה, ולשמחה ביום שמחתה. אך עדיין הוקשה לו: 'ניחא שהרב השתתף כה ארוכות בשמחה, אך מדוע נצרך הרב לחרוג ממנהגו ולבקש לברכה באופן אישי - דבר שהרב אינו עושה גם בשמחות קרובי משפחתו הקרובים ביותר?' חייך רבי משה והגיב: 'הלא תבין, זה כה פשוט: לאחר החתונה - כשתשמע הכלה שהייתי והשתתפתי - בוודאי תשמח עד מאוד. אך עד אז, לאורך שעות החתונה, יעיק עליה ליבה, משהו יטריד את מנוחתה, אי שם בירכתי מוחה ברגעיה השמחים ביותר - תטריד אותה השאלה האם אכן באתי, האם הייתי, האם גרמתי לה לחוש חשובה ונערצת במשפחת החתן... לפיכך פשוט שאחרוג ממנהגי ואפנה לברכה, למען תדע כי הייתי, ואז תוכל לשמוח ברוגע ובאושר!'

באמת אמרו, גדול החלק השני מהחלק הראשון... לא זו בלבד שגדול הדור הטריח עצמו, לא רק שעזב אסיפת רבנים חשובה למען כלה לא מוכרת, לא רק שהציג עצמו כקרוב כדי לייקר את ערכה בעיני המשתתפים, ולא רק

שהתעכב מעל ומעבר למקובל כדי שהכל יראו ויחשו שהוא אכן קרוב ושמו עם הכלה - - -

אלא שעד כדי כך טרח ויגע, להיכנס לעומק מחשבת הכלה ולרדת לפרטי הפרטים שבליבה, ולעשות משהו שלא התבקש בכלל - לברכה כדי להסיר ממנה את הספק, כדי לתת לה לחוות את שמחתה במלואה, באושר ובצלה, מתוך ידיעה כי בקשתה התקיימה במלואה!

כמה דרך חיים מופלגת כדאי ללמוד מסיפור זה, המופיע ב'הגדה של פסח - מקרבן לתורה' מפי הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א. כמה מחשבה, תשומת לב, השקעת הבנה וירידה לפרטים, כדאי להעניק ליהודי אחר, כדי לשמוח, לשמוח עמו, לתת לו את התחושה הטובה ביותר שאנו אתו, שמחים אתו, משתתפים בזהלתו!

נכון, כולנו טרודים, עסוקים, מתרוצצים ממשימה למשימה וצריכים להספיק כל העת... אך ברגע בו ניכנס לשמחת ידיד, הבה נראה לנגד עינינו את רבי משה עוזב אסיפה חשובה, משתתף בשמחה שעה ארוכה, ולא נחה דעתו עד שהוא מרגיע את הכלה ומברכה - הכל כדי שהשני ישמח בתכלית, ויחוש כי הוא עמו ברגע שמחתו... הבה נאמץ את ההתנהגות הזו, להיכנס לשמחה עם כל הגוף והלב, להיות שם ולחוות עם החבר את האושר, את הרגעים השמחים!

כמה כדאי לאמץ את הנוהג הזה, להתרגל לפעול כך. הבה נשמח באמת, נשתתף עם כל הלב, נרקוד עם כל העוצמה בשמחת חברים - כי רק כך אנו

באמת שותפים מלאים ומאוחדים, וזוכים בסייעתא דשמיא ופתיחת שערים!

מה הפריע לשמחה?

היה זה בשמחת נישואי בתו של מורי ורבי, כ"ק האדמו"ר ה'באר יעקב' מנדבורנה ז"ע. לאחר ימי השמחה, ניגש סבי, הגאון רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, ואמר כי חש שהשמחה היתה מיוחדת, כל הקהל היה נתון בהתרגשות עילאית...

הגיב לו הרבי: 'אומר לך את האמת, אני דווקא לא הצלחתי לשמוח כראוי...' סבי היה המום, ומבטו כמו זעק: 'למה? מה העיב על הרבי ביום שמחתו?!' הסביר לו הרבי: 'לפני זמן מה, התייעץ עמי מישהו לגבי ניתוח מורכב. לאחר דיון ארוך ולמרות הסיכונים, הוריתי לו בנסיבות הענין לבצע את הניתוח, ושמחתי לשמוע אחר כך שאכן הניתוח הצליח. אלא שביקשתי ממנו לדווח לי מדי יום על התקדמות ההחלמה, וכבר כמה ימים חלפו ולא קיבלתי כל עדכון, עד שהתחלתי לדאוג ממש לשלומי...'

הרבי נשא את עיניו הטובות, והסביר: 'למרות שזו היתה שמחת נישואי בתי, לא הצלחתי לשמוח כראוי... דאגתי וחרדתי לשלומי של אותי יהודי, והדאגה העיבה על שמחתי ברגעים המרגשים ביותר...' - סיים הרבי...

כי כשאדם דואג ומרגיש את הזולת, הוא חי וחווה את דאגתם וכאבם של יהודים אחרים. וגם בעת שמחתו שלו - הוא אינו רגוע ושליט ולא מסוגל לשמוח כראוי, כי הוא חש שצעריו של יהודי אחר הוא ממש שלו, כפי ששמחתו היא ממש שלו!

שתולים בבית ה'

טיפים בנושאי חינוך והתמודדות □ פרקים מ'תורת ההתחזקות' □ הרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א

הילד שטיפס ושפך את הדיו, הקים את כל

קרית סקווירא

העיר סקווירא שבאוקראינה, שנת תרס"ט (בערך). האדמו"ר רבי דוד מסקווירא זצ"ל, היה נוהג להעלות את חידושי תורתו על הכתב בעזרת דיו וקסת, ובנו הקטן יעקב יוסף רצה תמיד לשחק בהם, אך אביו לא הרשה לו.

באחד הימים כאשר הוצרך רבי דוד לצאת לרגע מחדר לימודו, הניח את הדיו במקום הכי גבוה בחדר, כדי שהילד לא יגיע לשם. אולם יעקב יוסף הפעלתן הצליח לטפס עד הדיו, שנפל ונשפך לארץ. ואז לפתע נכנס אביו, וראה את כל אשר אירע...

במקום לכעוס ולצעוק עליו, אמר לו אביו: 'כמו שטיפסת להשיג את הדיו, כך אני בטוח שבעזרת ה' תוכל להשיג בחייך כל מה שתשאף אליו'.

כאשר גדל הנער והיה לאדמו"ר מסקווירא בעצמו, שח ואמר:

'המילים האלו של אבי, הם אלו שעזרו לי לבנות את כל קרית סקווירא בארה"ב, שהיו לזה הרבה קשיים ומניעות, והתגברתי על כולם בס"ד'.

"אתה עוד תצא משהו גדול

עם העקשנות שלך!"

היכרתי בחור בעל טבע עקשני וכוחני במיוחד. הבחור דן מרד בדרך הוריו ומוריו, ונפלט מעולם התורה. הגיע למוסד שכבר אי אפשר לקרוא לו "ישיבה", ושם החזיקו אותו בדוחק.

באחד הימים - והוא עודנו במצבו השפל - אירעה בביתו סתימה בצנרת הביתית. כל בני הבית ניסו לפתוח את הסתימה, ללא הועיל.

ואז הגיע הבחור דן והכריז: "אני אפתח את הסתימה הזאת!!!". ואכן הוא הגיע עם כל העקשנות והכוחניות שבידו, לא נח ולא שקט, דחף מפה ומשך משם, והסתימה - נפתחה!

שלו...

להצטרפות לרשימת התפוצה של הגר"י פליסקין, ניתן לפנות לכתובת ymp803@gmail.com עם המילה 'הצטרפות'.

ליקוטים וסיפורים נפלאים

על פרשת השבוע ועניני דיומא □ הרה"ג רבי ברוך רובין שליט"א

מה עושים כשהאבא רוצה שיקראו לבן 'משה', והאמא רוצה שיקראו לבן 'משה'? [זו לא טעות

דפוס...] □ מה אמר הצאר הרוסי ליהודי שהתלבש כמו גוי? □ מה השיב מהר"ם שפירא על

שאלת הגוי? □ כעבור 30 שנה הופיע הבחור בביה"ח וחילק הזמנות לצוות... □ השתדלן שהרעים

בקולו בפני המלכה □ ועוד ועוד

והן ע"י פוטיפר הם היו הדרכים אשר הובילוהו אל פסגת ההצלחה והגדולה, וממילא היה חושש לענות ולהציק ליהודים, פן יגרום על ידי כך לגאולתם ועלייתם לגדולה.

(אמרי אש להרה"ק מגומבין ז"ל)

"וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפריץ" (א, יב)

הרי מדובר על מה שהיה, מן הראוי היה לכתוב: "וכאשר עינו... כן פרצו". ר' מאיר שפירא, מייסד ישיבת חכמי לובלין ו"דף יומי", נשאל פעם ע"י פולני מדוע אוכלים יהודים ביצה קשה בליל הסדר בפסח? הוא השיבו: שבניגוד לכל מאכל, שככל שמבשלים אותו יותר, נעשה רך יותר, הרי הביצה, ככל שמבשלים אותה יותר, נעשית דווקא קשה יותר. זה מה שמרומז בפסוק זה, שגם להבא, שככל האויבים ילחצו וירדפו יהודים, הם יתרבו ויפרצו. בשל כך אנו אוכלים ביצה קשה בליל הסדר.

(הפרשה לדורותיה)

"ויקצו מפני בני ישראל" (א, יב)

פירש הרה"ק בעל האמרי חיים מויז'ניץ ז"ל: המצרים קצו מ"פני" בני ישראל, מן הפנים והדיוקן שלהם, שלא יכלו לסבול קלסתר יהודי טיפוסי זוהי מדה מצרית מובהקת...

"שם האחת שפרה ושם השנית

פועה" (א, טו)

מדוע שינה פרעה שמותיהן של יוכבד ומרים לפועה ושפרה שהם שמות מצריים וכן את שמו של יוסף?

יודע היה פרעה כי כל זמן שהמיילדות יהיו נקראות בשמותיהן העבריים: "יוכבד" ו"מרים", לא יוכל לבוא אליהן בהצעה אכזרית כזו, להמית את ילדי

ישראל. לפיכך ציווה אליהן תחילה לשנות את שמותיהן ל"שפרה" ו"פועה", סבור היה, כי לכשהיו נקראות בשמות מצריים ישפיע הדבר על כל הלך, רוחן וישנה את מהותן ואופיין, עד אשר יהיו מסוגלות לרצוח את ילדי ישראל. ורק אז נתן להם את הצו השני: "אם בן הוא והמיתן אותו". כל עצמו של האדם הוא השם. טמיעת השם משפיע מאד על טמיעה פנימית של הרוח והאופי.

(הצדיק מרימינוב זצ"ל)

"ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים ותחייין את הילדים" (א, יז) ולכאורה קשה, הרי זה כפל לשון, דממילא ידעינן שאם לא עשו כדבר המלך להמית את הילדים, הם נשארו בחיים? ו"ל, שיוכבד ומרים הצדקניות, התפללו להקב"ה שאפילו אם נגזר ח"ו על מישהו מהנולדים שימות בשעת הלידה, כעת יחיה ולא ימות, שלא יאמרו עליהן שעשו כדבר פרעה והמיתוהו ח"ו, וזהו שאמר הכתוב "ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים" להמית את כל הנולדים, ונוסף לכן "ותחייין את הילדים", הם בתפלתן הק' פעלו חיים לאלו שנגזר עליהם מיתה בשעת לידה.

(מפרשים)

"וייטב אלוקים למילדת וירב העם ויעצמו מאד" (א, כ)

אחד מתלמידי של הגאון הגדול רבי אליהו שווי צוק"ל לא זכה לזרע של קיימא במשך שנים. והיה היום ונולד לו בן זכר. כיון שהתינוק היה פג, טיפלו בו בחודשי חייו הראשונים בפגייה שבבית החולים. הצוות התמסר

"ואלה שמות" (א, א)

מסופר על זוג נשוי שאחר שנים רבות סוף סוף נולד להם בן. ואז החלו הוויכוחים, היא מתעקשת ששם הרך הילוד יהיה על שם אביה ז"ל בעוד שהוא בא באותה דרישה. שם הולד על שם אביו ז"ל. לאחר שלא הגיעו להסכמה בנידון, החליטו ללכת לרב.

שואל הרב את אבי התינוק, מה השם שאתה רוצה לקרוא לבנך? אומר האב, אני רוצה שיקראו לבני משה. עכשיו שאל הרב את אם התינוק מה השם שאת רוצה שיקראוהו? תשובתה הייתה, משה. אם כן אומר הרב איני מבין על מה אתם מתווכחים. עונה האבא, אבא שלי היה תלמיד חכם ידוע ולכן רצוני להנציח את זכרונו, בעוד שחמי ז"ל, אבי אשתי, אני מעדיף לא לדבר לשון הרע...

אחרי מספר דקות אמר להם הרב, יש לי החלטה עבורכם. קודם כל התינוק יקרא "משה" ובעוד 18 שנה נדע על שם איזה סבא הוא באמת נקרא...

"ותמלא הארץ אותם... ויקם מלך חדש... אשר לא ידע את יוסף" (א, ח)

גדולתו של עם ישראל טמונה בייחודיות שיש לו. סיפור נפלא הממחיש זאת: הצאר ניקולאי הלך ברחוב ברוסיה וראה יהודי עם זקן ופאות בלבוש מסורתי. שאל לפמלייתו מי זה? אמרו לו זה יהודי! אמר להם שיגיע אלי לארמון, אני רוצה לראות אותו מקרוב... מיד נתנו לו כרטיס להיכנס בארמונו של הצאר. כשהגיע לביתו וסיפר למכריו הגויים על רצונו של הצאר לראותו, מיד החלו להסביר לו שאין זה יאה להגיע לצאר בלבוש כזה... לך וקנה לך מכנס ג'ינס וחולצה זוהרת... גלח את הזקן והפאות ותראה טוב, שהרי פגישה עם הצאר זוהי פגישה חשובה... עשה כדבריהם ולאחר כמה ימים נכנס לצאר. ראה אותו הצאר ושאל אותו סליחה? מי אתה?! אמר לו היהודי אני אותו אחד שראית ברחוב וביקשת שאבוא אליך... אמר לו הצאר: כמוד יש לי כאן הרבה, רציתי לראות את האדם ההוא שראיתי עם זקן ופאת ולבוש מיוחד, זה סיקרן אותי... לך מכאן!

כל ייחודיותו של עם ישראל הוא בזה שהם מובדלים ומפורשים מן הגויים, וכל הצרות שפוגשות אותנו הם בעטייה של הקרבה לגויים והתחקות אחר מעשיהם. משל למה הדבר דומה: אילו העץ לא היה נותן את עצמו לברזל (ממנו עושים כת לגרזן), הרי שלא היו יכולים לכתות אותו...

כן הוא הנמשל: ברגע שעם ישראל מתקרבים לגויים, נותנים את 'עצמם' לגוי בשמם, לבושם ולשונם, הרי שהגויים יכולים לבוא ולכלות בנו...

כך זה בכל הדורות: במצרים "ותמלא הארץ אותם" מיד ויקם מלך חדש על מצרים. בימי אחשוורוש אכלו מסעודתו של אותו רשע, מיד ניסו לחסל אותם... וגם בימינו אנו ככל שאנו מנסים להתרפס לגויים האיום מאיראן ושכנינו מסביב הופך למוחשי יותר ויותר. אם נעשה הבדלה הקב"ה יקדש אותנו, אך אם לא נעשה קידוש לעצמנו, הקב"ה ידאג שהם יבדילו אותנו מהם...

(הרב שלמה לוינשטיין)

"ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף" (א, ח)

אילו היה יודע ומכיר את יוסף, את עברו ופרשת חייו, כי אז היה לומד לקח מזה, שדווקא כל האמצעים שהופעלו כדי להביא עליו רעה, הן ע"י האחים

לתינוק, ואבי הבן חש כלפיהם הכרת הטוב גדולה. כאשר הגיע יום השחרור ניגש התלמיד לרבי אלי' ושאל כיצד לדעתו עליו להביע בפני הצוות את הכרת הטוב. השאלה לא הייתה מורכבת במיוחד, שכן כל הספק נע בין מכתב תודה, פרחים ציור קיר או ממתקים. אך שמעו נא איך התייחס רבי אלי' לשאלה!

"אל תקנה כלום" קבע רבי אלי'.

"אבל הרי הם עשו עבור בני המון!" תמה האברך.

הסביר לו רבי אלי': כאשר הסתכנו המיילדות שפרה ופועה ויילדו את בני ישראל במצרים, גמל עימם הקב"ה בכך ש"וירב העם ויעצמו מאד" עצם זה שהמיילדות ראו ברכה בעמלם, שעם ישראל הולך ומתעצם, הייתה עבורן מתנה יפה! ולכן אני מציע לך במקום לגמול להם עם הפרחים, תגיע עם הילד לביה"ח בכל שנה ביום ההולדת שלו".

ואכן מידי שנה נסע האברך עם הילד לביה"ח והראה לצוות כיצד ה"פג" הולך ומתפתח. כעבור שלוש עשרה שנה, לקראת הבר מצוה, הופיע הבחור בביה"ח וחילק הזמנות לצוות...

זמן קצר אחר כך הגיע לאביו הביתה מכתב אישי מראש המחלקה: "מזל טוב!" נכתב שם "רצינו שתדעו עד כמה הביקורים שלכם ריגשו אותנו במשך השנים. אנחנו עובדים בסביבה בעלת סיכון גבוה, ואף פעם איננו יודעים אם הדברים בסופו של דבר הסתדרו, לאחר שהיילוד עוזב את טיפולנו, אין לנו אפילו מידע מועט מה ייצא מכל עמלינו". "אני אישית עדיין לא הייתי בביה"ח כאשר הילד שלכם טופל כאן, אבל כדאי שתדעו לכם שאנחנו עוסקים בתפקיד קשה ובד"כ נעשים הדברים ללא כל תודה. במשך השנים משמש בנכם עבורנו כדוגמא למה שיכול להתהוות מכל פג! שוב ושוב אנו מזכירים את "אותו התינוק", מתוך ידיעה שכל תינוק שאנחנו מטפלים בו ייתכן שיגדל ויתפתח כמו בנכם!" "אנשים רבים

שולחים לנו פרחים בלונים וממתקים. הפרחים נובלים... הממתקים נאכלים... אבל שוויה וערכה של המתנה שאתם נתת לנו עולה מעבר לכל דמיון!"

"וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי וכו' ותהר האישה ותלד בין" (ב, א ב)

יש לעיין בפשר כל האריכות הזאת, בפרטי פרטים, של תולדות משה רבינו, והלא אין דרך הכתב בכך? אלא רצתה התורה ללמד בזאת את כל באי עולם, כי אף משה "איש האלוקים", נולד בדרך הטבע ולא מחוץ לדרך הטבע, ולהודיע שכל אחד ואחד שהורתו, לידתו וחיוכו בקדושה

ראוי ומסוגל לזכך את גופו ונשמתו עד שיגיע לדרגת "איש האלוקים".

(ר' שמשון רפאל הירש זצ"ל)

"ותרא את התיבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה" (ב, ה) וברש"י כתב ונשתרבה ידה אמות הרבה.

והנה אף על פי שידעה בת פרעה מדת ידה, שמן הנמנע לפשטה יותר מכפי מדתה, ושבשום אופן לא תשיג בידה את התיבה ששטה בתוך היאור, מכל מקום לא נמנעה משלוח את ידה להצילו. וסוף דבר היה, כי נשתרבה ידה והצילתו. וללמדנו בא, לבל יתעצל האדם מלהציל את מי שזקוק להצלה, ואפילו אם לפי ראות עיני האדם לא יעלה בידו בדרך הטבע להצילו, מכל מקום בל יניח ידו ובל יעמוד מנגד, אלא יתעסק בהצלה עד מקום שידו מגעת...

(חפץ חיים על התורה)

"ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בוכה ותחמול עליו ותאמר

מילדי העברים זה" (ב, ו)

כתב רש"י: והנה נער בוכה, קולו כנער.

ויש להבין למה כתוב 'מילדי העברים זה' היה צריך לומר ילד עברי זה.

מסופר, כי בעת שהמלכה מריה תרזה מלכה בפראג, הציקו מאד לישראל בגזירותיהם, עד ללא נשוא. והיה שם שתדלן נכבד שקראו לו ר' זלמן קרוב, בעל קול עבה וחזק, והוא קיבל עליו שליחות המצוה לבטל הגזירה. הוא הופיע בפני המלכה, במעמד שרי המדינה לשטוח בקשת היהודים, ובקולו האדיר זעזע את הנוכחים. נגש אליו אחד מהשרים ואמר לו בגערה: לא מן הנימוס לדבר בקול חזק בפני המלכה! השיב להם ר' זלמן בחכמתו:

כסבורים אתם שקולי מדבר בפניכם? לא ולא! אלא קולם של רבבות ישראל הנאנחים ונאנקים תחת מצוקת הגזירה, קולם בוקע מתוך גרוני ומבקשים עזרה! הדבר נתקבל בפני המלכה והנחה עשתה ליהודים.

משה רבינו עוד בילדותו הרגיש בצרת אחיו שנגזר עליהם 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, ולכן "ותפתח ותראהו את הילד" ראתה בתוך התיבה ילד קטן בן שלשה חדשים "והנה נער בוכה" קולו כנער, קול בכי אדיר פורץ מתוך פיו, אז הבינה בת פרעה את המצב "ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה" קולו הוא קול כל ילדי העברים הנאנקים בגזירה הרעה הזאת כולם בוקעים מתוך גרונו של משה.

(תורת משה נתן)

"ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה, ותחמול עליו ותאמר

מילדי העברים זה" (ב, ו)

וקשה מנא ידעה שהוא מילדי העברים, ונראה דהנה אמרו רז"ל ביבמות (דף עט.) שבני ישראל מצויינים בזה שהם רחמנים וגומלי חסדים, אבל הגויים ערלי לב ואכזרים המה ולא ירחמו על איש. והנה ידוע מה שכתבו הספרים דאם מקבלים פני צדיק הדור, אז נמשך קדושה מהצדיק אל האיש המסתכל עליו. ולכן בראותה כי בפתחה את התיבה ובראותה את הילד היא מתמלאת חמלה ורחמים עליו, תמהה היתכן שיש חמלה לנכרית, והבינה כי "ראיית הילד היהודי גרמה לה זאת". ולכן אמרה כי בטח מילדי העברים זה, ונכנס בי רגש של רחמים מצורת ילד הצדיק הזה.

(הרה"ק רבי אהרן הברשטם מקרייז צאנז זי"ע)

"וירא בסבלתם" (ב, יא)

רבי אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: היה משה מעמיד פנים שהוא מסייע לפרעה ולמעשה היה יוצא ומסייע לאחיו. והיה טוען על כל אחד משא לפי כוחו. ומה קיבל בשכר זה, אמר הקב"ה: אתה הנחת עסקיך והלכת לראות בצערם של ישראל ונהגת בהם מנהג אחים, אני מניח את העליונים ואת התחתונים ואדבר אתך, לפיכך נאמר: "וירא אליו אלוקים מתוך הסנה" (ג, ד). (שמות רבה א, כז).

עוד אמר רבי נחמיה: ראה שהיו כתפיהם נוטפים דם מחמת המשא הכבד והיה עושה להם

תחבושת על גבי המכה. אמר לו הקב"ה: חייך, שאין צער ומכה עולה בך. שנאמר: "ומשה בן מאה ועשרים שנה במותו לא כהתה עיניו ולא נס ללחה" (דברים לד, ז), (מדרש כתב יד).

אמר רבי אליעזר: כשהיו נוטלים את הסיד, הייתה הרוח באה ומפזרת את הסיד והיה נכנס בעיניהם והיה משה הולך ומנקה את עיניהם. אמר לו הקב"ה: חייך, אפילו בשעה שעיניהם של בני אדם כהות מחמת הזקנה כמו יעקב, אין עיניך כהות! שנאמר: "לא כהתה עינו". (שם).

עוד אמרו רבותינו: כשהיה משה רבינו רועה צאנו של יתרו במדבר ברח ממנו גדי ובא משה ומצאו על שפת הנהר כשהוא מבקש לשות, אמר משה: לא ידעתי שברחת מפני שהיית צמא, ומכיוון שראה בו שהוא עייף הרימו על כתפיו ונשאו. אמר לו הקב"ה: יש לך רחמים על צאנו של בשר ודם, חייך, שאתה תרעה את צאני ישראל (שמות רבה ב. ב)

"וימת מלך מצרים וינאחו בני ישראל" (ב, כג)

ולפני מותו הרגישו שטוב להם תחת שבט הנוגש ולא נאנחו? אלא בחייו של המלך חשבו שרק הוא אכזר והיה להם זיק של תקוה, שכשימות ויבוא אחר תחתיו, ירווח להם ולכן קיוו לשינוי. אבל אחרי "וימת מלך מצרים" שהמצב לא השתנה כלל לטובה, ראו שתקוותם הייתה תקוות שווא, שכל מלכי מצרים שווים ורק השם יתברך יכול להושיעם, "וינאחו ויזעקו".

(ר' איצ'לה מוולוז'ין)

"ותעל שועתם אל האלוקים" (ב, כג)

פעם אחת הגיע דרשן לאחת העיירות והאריך בתוכחות מוסר על ביטול תורה ועל זלזול בתפילה וכדו'. הזדמן לשם הבעל שם טוב הקדוש, בשמעו את דברי הדרשן, קם על רגליו ואמר לו הכיצד זה יעז מר לדבר סרה באדם מישראל הכלום ידע להעריך את מעלתו של האיש הישראלי בהתרוצצו במשך כל היום כולו בשוקים וברחובות להשיג טרף ומחיה עבור נפשות ביתו להאכילם, להלבישם ולהנעילם ולשלם עבורם שכר לימוד וכו' וכו' ובעודו עייף ויגע, נזכר הוא לפתע לעת ערב, שעדיין לא התפלל תפילת מנחה, והוא רץ לעבר בית הכנסת אגב אנחת כאב על אשר כמעט שכח להתפלל, הכלום תדע איזה רעש עושה תפילה אמנם חטופה זו במרומים. (תלמידי הבעש"ט)

"ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה" (ב, כג)

בני ישראל לא הצטערו כל כך מעצם העבודה המפרכת, כמו מזה שלא ניתן להם להתפלל ולעבוד את האלוקים (איזוהי עבודה שבלב זו תפילה); ואכן, שוועתם מן ה"עבודה" עלתה מיד השמימה ונתקבלה.

(רבי שמעלקא מניקלשבורג ז"ל)

"הסנה בוער באש והסנה איננו אכל" (ג, ב)

בספרו "קול יהודה" כתב ראש הישיבה חכם יהודה צדקה זצוק"ל כך: "מראה הסנה רמז לעם ישראל, ישנם תקופות שנים ישראל בוער באש הרדיפות והצרות כסנה הזה הבוער באש, אבל אין להתייאש, כי "הסנה איננו אכל", עם ישראל חי וקיים בזכות תורתו". ובאמת שהיום עם ישראל בוער באש הרדיפות והצרות, "אבל אין להתייאש". ואדרבה, להמשיך להתחזק בקיום תורה ומצוות.

ועד היכן, בספר "עדות" על השואה, מובאות עובדות מצמררות אלו: תשעה באב תש"ד במחנה ברגן בלזן. זו הפעם הראשונה שכל תושבי המחנה קיבלו עונש, "היום אין אוכל, לא למבוגרים, לא לנשים, ולא לילדים". אמא בשלה דיסה במים עבור אחותי הקטנה, בתיה, בת הארבע. ברגע האחרון תפסו אותה והחליטו להעמיד אותה למשפט. המשפט של אמא נקבע לליל שבת פרשת נחמו תש"ד.

התובע הגרמני הפריז כדרכו בהאשמות שווא, ואמא ויתרה על זכותה להכחיש את האשמות, ואף ויתרה על זכות הסנגור לבקש הקלה בעונש, כך שפסק הדין היה נורא: "שליטת מנות הלחם ליומיים". וכל זאת מחמת ביטול לתינוקת בת ארבע.

למחרת שאלתי את אמא מדוע לא ניצלה את זכותה להכחיש חלק מהאשמות,

אמא לא נתנה תשובה, ראיתיה נרגשת מאד. וכששאלתי שנית, השיבה אמא: "שמתי לב שחוץ מהשופטים והתובע היה שם יהודי שרשם פרוטוקול, כך שבוודאי כל מילה שהייתי אומרת הייתה נרשמת ע"י יהודי בליל שבת. לכן שתקתי, היות ומוטב לרעוב עוד קצת, ובלבד לא לגרום ליהודי שיכתוב בשבת".

זאת ועוד: בצריף שלנו, צריף לתפילה באחד מימי חול המועד תש"ה, באמצע התפילה, פרצו הגרמנים לצריף, והתחילו להכות בנו ללא הבחנה. בסוף הם קראו לאחראי על הצריף, ג'וף גרונימאן, ונתנו לו מכות רצח. מר גרונימאן לא היה דתי. בצהרים נקרא אבא אל מר גרונימאן זה, ואני שפחדתי שמר גרונימאן יפגע באבא, נלוויתי אליו, אך הופתעתי. "מר עמנואל", אמר האחראי, "אתה רואה את החבלות שקבלתי, הכל בגלל מנין התפילה שאתה מארגן, אבל אני מבקש ממך, אל תבטל את המניין עבור התפילה שלך אני מוכן להמשיך ולקבל מכות" מדהים, מה נענה ומה נאמר, איפה המסירות נפש שלנו.

(גליון אהבת ישראל)

"ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם" (ג, יג)

סח ר' אברהם מרדכי מגור: משה רבינו היה עניו מכל אדם. כששלחו הקב"ה למצרים האמין שהוא הפחות שבפחותים שבעם, והסימן אין הוא יודע

אפילו את שמו של הקב"ה, בעוד כל ישראל יודעים. טען וחשש שמא "ואמרו לי מה שמו", יבקשו לבחון אותי "מה אומר אליהם?" ומה אענה להם, הרי לא אדע...

"אהיה אשר אהיה" (ג, יד)

למה נקרא שמו של הקב"ה "אהיה אשר אהיה"? השיב על כך רבי יעקב יצחק מפשיסחא: כשאדם מתחרט ואומר: אהיה טוב מהיום ואילך, מיד משיב לו הקב"ה: גם אני אהיה אתך ואשרה עליך שכינת.

(ר"י מפשיסחא)

"ושאלה אשה משכנתה כלי כסף כלי זהב ושמלות ושמלתם על

בניכם ועל בנותיכם ונצלתם את מצרים" (ג, כב)

בארתי פעם בדרך צחות, 'ושאלה אשה' האישה דורשת ותובעת, ומה פתאום, ומדוע, האם חסר לה? לא, אלא 'משכנתה ומגרת ביתה'. שם היא ראתה, אצל השכנה יש יותר. ומה היא תובעת? 'כלי כסף' אצל השכנים יש יותר כלי כסף בארון, 'כלי זהב', פלונית מעוטרת ביותר תכשיטים מאשר היא, 'ושמלות' היא זקוקה לבגדים חדשים מהאופנה החדשה. על כך מזהירה

אותנו התורה, 'ושמתם' שימו לבבכם, השקיעו את כל מוחכם, 'על בניכם ועל בנותיכם', שראשיכם יהיה נתון אך ורק לחינוך בניכם ובנותיכם שילדיכם יגדלו דורות ישרים, דורות מאירים. 'ונצלתם את מצרים' שכאשר ראשיכם יהיה נתון אך ורק לחינוך ילדיכם, אז 'תרוקנו' את מצרים, 'מצרים' לשון מיצר, תצאו מן המיצר, מכל הצרות.

(כ"ק אדמו"ר ה"ישועות משה" מויז'ניץ זי"ע)

"ואת המטה הזה תיקח בידך אשר

תעשה בו את האותות האלה" (ד, יז)

התורה כדי להמחיש את היחס בין הילדים להורים אומרת "למטה אבותי" הילדים הם המטה שאצל האב. ה' אומר למשה: "ואת המטה הזה תיקח בידך" אם אתה לוקח את הילד יד ביד אז יקוים בך: "אשר תעשה בו את האותות האלה" תראה ניסים ונפלאות... אך אם תשליך את המטה (לא תתייחס לילד) הוא יהפוך לנחש... ומה הפתרון להחזיר אותו למוטב?! "אחוז בזנבו" בוא אליו בדברים החשובים לו (ולא לך) משחקים, טיולים דברים שהוא אוהב לעשות תתחבר אליו משם, למרות שהם זנב... ומשם תאחז וכך תצליח להחזירו למוטב...

"כי מתו כל האנשים" (ד, יט)

שירדו מנכסיהן והעני חשוב כמת (רש"י)

מסופר על הגאון רבי יוסף שאול זצ"ל בעל שו"ת שואל ומשיב, שבא אליו עני אחד לבקש נדבה, והגאון ר' יוסף שאול הלך לחדר השני להביא לו כסף, וכאשר בא בחזרה ראה שהעני גנב שעון, ואמר עתה מתורץ לי מה שאמרו חז"ל "עני חשוב כמת", שלכאורה קשה, הרי אנו רואים שהעני אף היותר גדול גם כן, לא ירצה למות. אלא הכוונה היא, כמו שאין רשאים להניח מת להיות יחידי בחדר, שצריך שומר שישמור עליו, כך אין רשאים להשאיר עני יחידי בבית.

"ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה" (ה, כז)

ח"ו שאדון הנביאים משה עבד ה' ידבר סרה נגד ה'. אלא העניין בזה הוא: שמה נתן בזה דוגמא של טענה לרשב"ע כביכול בשביל כל המליצי יושר. וזהו: "ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה" כל השנאה נגדנו נובעת מזה שבאתי אל פרעה לדבר בשמך, שאנו מקדשים את שמך ואנו מדברים בשם תורתך הקדושה, בגללך רבונו של עולם שונאים אותנו ואנו סובלים, עליך הורגנו כל היום, ולכן עליך להצילנו מיד שונאינו.

(קדושת לוי)

הסנה

נפלאים מעשיך

סיפורים נפלאים ודברי חיזוק מהרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א

כל הזמן עמד הלל ושתק, וכשבעה"ב גמר לצעוק, ענה לו הלל: הכל נכון, אבל הערה אחת יש לי. זה נכון שאתה דואג לי הכל בכל מכל כל, אבל אני לא אוכל אצלך, אלא אתה אוכל אצלי, כי בזכותי יש לך אוכל... כיצד הגיב בעל הבית?

שיוכל להרביץ תורה בפני האריות שבחבורה, ואכן כך היה. לאחר תקופה קצרה הוא ראה שזה יכול לפגוע במעמדו של בעל 'התכלת מרדכי' שהיה ראש ישיבה במקביל אליו, הוא קם ועזב, ואפילו שהיה כאן הרבצת תורה, ולמה? כי אם יש מישהו שמצטער אני לא נכנס לזה.

אותו הדבר מסופר על רבי עקיבא איגר שבא לחותנו לשבת וחוננו התפאר בו שהוא מגדולי הלמדנים, והנה ניגשו בני העיר לשוחח עמו בלימוד אך הוא שתק, חוננו התאכזב והודיע לו שהשידוך בטל, אמר הרע"א תן לי להישאר כאן עד סוף השבוע. טוב, החותן הסכים, הוא נשאר. והנה בסוף השבוע הוא ניגש לכל מי שדיבר עמו בלימוד והאיר את עיניו בהרבה גמ' ורמב"ם שנעלמו מעיניהם וראו שהוא גדול וענק עצום בתורה. חוננו שאל אותו למה ביישתני בתחילת השבוע? ענה הרע"א בתחילת השבוע היה כאן עוד חתן למדן, ופחדתי שאם ארצה את דברי אף אחד לא יסתכל על השני, החלטתי לשתוק ולספוג את עלבוני העיקר שההוא לא יפגע. וזוהי היתה ההנהגה של משה רבינו, שאפי' דברים גדולים וחשובים מאוד לאין ערוך, לא עושים כשיש מישהו שנפגע מכך.

והשכר של אהרון על ה'וראך ושמח בליבו' כתוב בחז"ל שהיה לאין ערוך, ובשכר זה הוא זכה לחושן משפט על ליבו (שבת קלט). היינו ליבו הורה את דבר ה' ועל ליבו שכנו האורים ותומים. אהרון הכהן מלמד אותנו איך צריך לשמוח בשמחת השני שגם הלב ישמח.

והנה הרבה בני אדם אם נשאל אותם כשהולכים לשמחה של פלוני למה אתם הולכים? הם יאמרו לא נעים לי מבעל השמחה, או כי לשמחה שלי הוא הגיע, ורק חסר לי שמחר הוא יפגוש אותי וישאל למה לא באתי, ועוד תשובות שונות. אבל ההרגש צריך להיות לא כך, אלא כשיש שמחה של החבר אני צריך לשמוח אתו ממש, וכמו שמצינו הרבה אצל גדולי ישראל.

מספרים על רבי אברהם גרודז'ינסקי וכן על רבי אהרן כהן שהיו מבררים את זמן החופה אצל התלמידים שלהם כשלא יכלו להשתתף, ובאותו הזמן היו פוצחים בריקוד. הרב שך הספיד את רבי יואל מסטמאר וכך הוא אמר פעם דפק עני מרוד אצל רבי יואל בדלת, רבי יואל פתח וראה עני לבוש סחבות ומבט עגום שפוך על פניו. רבי, קרא היהודי בבכי קורע לב,

אני עני מרוד, אין בביתי לחם לאכול ובגד ללבוש, חובות גדולים יש לי מהכסף הרב שהוצאתי עבור מחלת אישתי שנפטרה לבסוף, ואח"כ נפלה עלי צרה צרורה שנפצתי, ומחוסר כסף לשלם לרופאים רגלי הזדהמה ונאלצו לקטוע אותה, וכעת אני גם אבא וגם אמא, עם רגל תותבת, ובעה"ב שמשכיר לי את הדירה רוצה לזרוק אותי מביתו עם כל ילדי היתומים לרחוב. רבי יואל שמע את הדברים ופרץ בבכי סוער, לאחר שנרגע הוא הוציא סכום עצום של כסף ונתנו לעני.

העני יצא מהבית, והנה לפתע נכנס הגבאי לחדר ואומר לרבה: ראיתי כעת שהיהודי הוא הולך עם שתי רגלים בריאות, הרבי קם ממקומו, התרגשות אחזה בו והוא אמר שימחתני. הייתי כ"כ עצוב לשמוע את העניין הזה שהוא בלי רגל. לאחר מספר דקות נכנס שוב הגבאי ואמר ראיתי כעת שיש לו אישה וילדים קטנים שמתחייבים אליה כמו אמא ממש, והרי הוא אמר שאשתו נפטרה. כעת הגבאי היה בטוח שהרבי ירדוף אחריו ויוציא מהנוכל ההוא את הכסף הרב שהוא הביא לו, אך הרבי ממש רקד משמחה, וקרא בקול גדול שמחתיני שמחתיני, נגזר עליו שיבוא אליו הכסף וברוך ה' שאשתו בחיים ואין לו בעיות ברגלים. זו דוגמא לשלמות של הרגשה בצער השני.

הנה השיעבוד במצרים היה פריעת החוב כפי שהבטיח הקב"ה לאברהם ידוע תדע כי גר יהיה זרעך, ועבדום ועינו אותם וכו' וא"כ קשה מדוע שבט לוי לא השתעבדו. התשובה היא, אומר המשנה למלך, שכל

אין עצה ואין תבונה כנגד ה'. הנה איתא בסוטה דף יב'. שהטעם שפרעה גזר כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו הוא משום שראו חרטומיו שהולך להיוולד מושיען של ישראל. ובמים הוא לוקה, לכן גזר שיזרקו את כולם ליאור. ז"א שכל הזריקה ליאור היתה להיפטר ממשה, והנה מזה גופא נושע משה, כי ע"י הזריקה ליאור מצאה אותו בתיה, ולא עוד אלא היא גידלה אותו בבית של פרעה, שאותו הוא מחפש. למדנו מכאן, אומר הסטיפלער ב'ברכת פרץ', שכל מעשה אנוש ותחבולותיו לא יועילו להזיז אפילו זיז ממה שנגזר. ולא עוד אלא שהפעולות שעושה כדי להפטר ממה שנגזר עליו, הן אלו שיביאו עליו את מה שנגזר עליו. זולת ע"י תפילה שיכולה לשנות ממה שנגזר עליו בר"ה. אותו דבר מצינו אצל יוסף שאחיו השליכוהו לבור ואמרו נראה מה יהיו חלומותיו ובסוף מתוך מצב זה הם מכרוהו למצרים והם גרמו שהוא יהיה מלך והם יצטרכו להשתחוות לו.

אותו הדבר בסיפור של השיעבוד במצרים, הנה בני"ה היו באותו התקופה במעמד מאוד חשוב במצרים והם היו גיבורים עם הרבה כח ושלטו בכל המדינה שלטון עצום, ואיך המצרים הצליחו להשתעבד בהם ולהפוך אותם לעבדים, איך עם ישראל לא התקומם ומרד בהם בכוחו הגדול? רואים מכאן ג"כ יסוד חשוב בהנהגת ה' בעולם, שמה שנגזר א"א לעצור ולמנוע אפי' שבדרך הטבע זה לא נראה מציאותי וא"א לעצור גזירות שמים.

חז"ל מספרים לנו ששלמה המלך ראה את מלאך המוות עצוב, שאלו שלמה למה אתה עצוב, ענה המלאך כי אני צריך לקחת את נשמותיהם של 2 עבדיך ואני לא יכול. מיד הלך שלמה ושלחם לארץ לזו ששם לא מתים. למחרת ראה שלמה את מלאך המוות שמח, שאלו שלמה למה אתה שמח? ענהו מלאך המוות, כי שלחוני להרגם בפתח העיר לזו, ואתמול הם הגיעו לשם. שלמה אמר תראו מה זה אני רציני להצילם, ואני שלחתי אותם למיתתם.

היה לי חבר בישיבה שהציעו לו שידוך טוב אך הוא הוריד את זה בגלל שלמשפחת הכלה לא היה כסף לתת דירה בירושלים. הוא התחתן עם מישהי אחרת, אך הוא התגרש חודשיים אחרי החתונה. ואז הוא התחתן עם ההצעה הראשונה, אך בשונה מהפעם הקודמת, הפעם הוא הוצרך לשלם את הדירה. א"א לברוח ממה שנגזר עליך.

לפני קרוב ל-30 שנה פרצה בישראל מלחמת המפרץ והיה לחץ גדול שיזרקו על ישראל טילים כימיים וזה ישמיד מאות אלפים, אני זוכר את הלחץ שהיה אז. בחור ממיר שגר בחו"ל הגיע אז לרב שך ושאל אותו האם לחזור א"ל מרן לא! בסוף הוא נסע והוא נהרג בתאונת דרכים שם. וצ"ל שבודאי יש על בן אדם לעשות השתדלות כמו ללכת לרופא וכדו' אך במקום ספק או במקרה שלא בטוח שב ואל תעשה עדיף.

וראך ושמח בליבו. הנה משה רבינו מאוד הצטער בצערם של ישראל והיה מסייע להם ככל האפשר עוד בעודו בבית פרעה, ובמדרש מסופר שהיה בוכה ומצטער בצערם של כל יחיד ויחיד והיה אומר מי יתן מותי תחתיו, והנה נזדמן לידי לגאול את ישראל מהשיעבוד הקשה, משה מתנגד ובמשך שבעה ימים הוא מנהל מו"מ עם הקב"ה עד שחרה אף ה' בו, ומדוע כ"ז, כי הוא פחד שהוא יאפיל על אהרון, ואהרון יצטער ולא הלך עד שהובטח ל'וראך ושמח בליבו'.

מסופר על רבי ישראל סלנטר שבתחילה הוא החליט שהוא יהיה נחבא אל הכלים ולשם כך הוא שינן את כל הש"ס בע"פ ולמד את מקצוע הנגרות, לבסוף הוא החליט שלא לשם כך ניתנו לו כוחות כאלו גדולים והוא התחיל למסור שיעורים עד שנתפרסם בכל העולם כולו, באותה התקופה אף הוצע לו להיות ראש הישיבה החשובה ברמיילס, ורבי ישראל נעתר לבקשה כדי

השיעבוד הוא בשביל לנחול חלק בארץ, ושבת לוי הרי לא קיבלו חלק בארץ כי עבודת ה' עליהם, ולכך לא הוצרכו לתנאי של שיעבוד. אבל קשה איך פרעה לא העסיק אותם? וי"ל, אומר רבי אליהו לופיאן ע"פ מדרש: שפרעה הלך בהלוויה של יעקב וראה שכולם נושאים את המיטה ואילו שבת לוי לא נושאים אותה כלל, הוא נגש ליוסף לברר מדוע? ויוסף ענה לו שזה לבקשת יעקב שאמר שהוא לא רוצה להשתמש בהם כי הם עתידים לשאת את ארון הקודש, ופרעה שמאוד העריך את יעקב אמר אם ליעקב הם לא מתאימים אז גם לי לא. ומי פרנס אותם כל השנים? כתוב בחז"ל שהשבתים היו מפרישים מהקצת שהיה להם עבור שבת לוי, ולא הרגישו שהם פרזיטים אוכלים חנם אלא הרגישו שיש להם זכות להחזיק לומדי תורה.

היה פעם שהגיעו שלוחי הממשלה מהמזרחי לשכנע את גאב"ד טשעבין שישלח בחורים לצבא ששיווע לכח אדם נוסף. ענה להם הגאב"ד אני אמשיל לכם, משל לסוס שנעצר באמצע הדרך, בעל הסוס ניסה להכותו אך הסוס בשלו אינו זז, בלית ברירה הוא החל להוריד את המשא מהעגלה והניח בצד הדרך, אבל גם לאחר פריקת הסחורה הסוס לא זז, החליט בעל העגלה שכנראה הסוס חולה ואינו יכול עוד ללכת, חשב בעל העגלה מה אני אעשה, והנה פתאום צץ לו רעיון נפלא, הנה עיקר הכובד של העגלה זה הגלגלים הכבדים שעשויים מברזל אני אוריד את הגלגלים, וכך יהיה לסוס

כח. אמר להם הרב מטשיבין אתם צודקים שהמצב בצבא לא פשוט אבל להוציא את הבחורים מהלימוד זה כמו להוריד את הגלגלים.

מסופר על אחד מגדולי הדורות רבי הלל מקולמאי מתלמידי החת"ס בפרשבורג, באותם ימים לא היה חדר אוכל בישיבות והבחורים היו מתארחים בבתי התושבים הנדיבים והיו אוכלים שם את סעודותיהם. רבי הלל נשלח לאכול אצל אחד מחשובי העיר שהיה ידוע גם באהבת התורה

שלו וגם בקפדנותו הרבה על הסדר, היינו שהכל ידפוק: אוכלים בשתיים, שנים בשתיים וחצי, ובארבע קמים וכו'. והנה רבי הלל היה מתעכב הרבה פעמים להבין עוד איזה רשב"א מוקשה וכך יצא שהיה מאחר הרבה פעמים לבית המארח. המארח שהעריך מאוד את הבחור הלל הבלוג הרבה ונשך את שפתיו בדומייה למרות הקושי הגדול שהיה מנת חלקו באיחורים הרבים של רבי הלל. בצהריים בהיר אחד שכח רבי הלל לגמרי מארוחת צהריים, וכאשר הבחין בשעון ראה שהשעה היא כבר ארבע וחצי, חשב לעצמו האוכל לא נורא, אבל בעה"ב דואג לי, אני אלך לומר לו שהכל בסדר ואי"ה מחר אני אבוא כרגיל. הבחור דפק בדלת, באותו הרגע בעה"ב היה בשינת צהריים עריבה והנה הוא התעורר מהדפיקות, הוא בא לדלת והוא רואה את הבחור, הוא החל לצעוק עליו מה קרה לך הלל? והבחור עונה לא

קרה כלום, פשוט הייתי באמצע רשב"א מוקשה, שכחתי וללא כוונה אני מאחר. באותו הרגע פתח בעה"ב את פיו וא"ל יש לי משהו שעומד לי על הלשון כבר תקופה ארוכה. כעת אני אומר לך את זה אחת ולתמיד, הנה מה אני לא עושה בשבילך, דואג לך, משתדל להכין לך את הארוחות הכי טעימות, חושב עליך כל הזמן מה אני יכול לעזור לך והכל בחינם, ומה אני מבקש רק שתגיע בזמן, וככה אתה מתנהג? תאמר לי בתום לב וכי כך מתנהג בן תורה? ובעה"ב המשיך להוציא את כל התסכול שלו ולא מתוך שנאה חלילה אלא מכאב לב, קשה היה לו לסבול את האיחורים האלו.

כל הזמן עמד הלל ושתק כי הוא ידע שבעה"ב מעריך תורה, וכשבעה"ב גמר, ענה לו הלל הכל נכון אבל הערה אחת יש לי. מה היא? שאל בעה"ב. והלל ענה זה נכון שאתה דואג לי הכל בכל מכל כל, אבל אני לא אוכל אצלך אלא אתה אוכל אצלי, כי בזכותי יש לך אוכל. בעה"ב תפסו חיבקו ונישקו וא"ל הלל תיכנס הביתה שב ותאכל. שבת לוי הוא המחזיק של כלל ישראל...

אורות אילת השחר

עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל 'אילת השחר' זצוק"ל □ מתוך הספר 'כאיל תערוג'

עניני ברכת כהנים

נאסח החפץ חיים

סיפר רבנו ששמע מיהודי ישיש רבי אלי' טובי' שפירא, שלמד אצל החפץ חיים בתחילת יסוד הישיבה בראדין, שהחפץ חיים נסע לאחר הפסח לווארשה לצורך הדפסת המשנ"ב, ונזדמן לו לנסוע עמו עד לידא, והחפץ חיים אמר בדרך הרי אצטרך לשהות בחג השבועות בווארשה, ואיך אברך ברכת כהנים בהיגוי ליטאי מאחר שמדברים שם בהיגוי פולני, אולי גם אני צריך לדבר בהיגוי זה. ורא"ט הנ"ל אמר לו שבספר מסוים כתוב שההיגוי של הפולנים הוא שיבוש ולא צריך לחשוש לזה, והחפץ חיים לא התייחס למה שכתב בספר ההוא. אח"כ נודע לו שמחבר הספר הי' משכיל והבין שמשום כך החפץ חיים לא התייחס לזה.

ושמעתי מנכד החפץ חיים הר"צ זקס שהחפץ חיים הי' אומר הרבה פעמים תיבת אתה מלעיל ולא מלרע, כדי להוציא מלב המשכילים. ולמעשה החפץ חיים בירך ברכת כהנים בהיגוי ליטאי. וידוע שההיגוי הליטאי קרוב מאוד למבטא התימני. (אילת השחר נשא ו, כג)

עוד מהנהגות רבנו

פעם לא היו כהנים במנין, וכשעמד רבנו להיכנס למכונת הודיע לו הגבאי הרה"ג ר' נחום גליק שעתה בבית כנסת סמוך אווזים בתפילת לחש ויש שם כהנים, ונכנסנו לשם כדי לשמוע ברכת כהנים, אף שהיה צריך להמתין כעשר דקות.

בהושענא רבה באו לתפילה בישיבת 'גאון יעקב' שני בחורים מבניו של הכהן רי"ש ונשאו כפיהם בשחרית ובמוסף. מלבדם היו בשחרית רק שני כהנים ובמוסף כהן אחד. ואמרו שנכדו של רבנו ביקשם לבוא להתפלל בישיבה. גם

בשמחת תורה, כשהתפלל רבנו שחרית בביתו התפלל עמו רי"ש ובניו כדי לזכות את המתפללים בברכת כהנים.

ובמנין שהתקיים בביתו הרבה להשתדל שיהיו לכל הפחות שני כהנים שבזה יתקיים ברכת כהנים דאורייתא. והחזיק מאוד טובה לכהנים המגיעים להתפלל אצלו ולברכו.

כשהיה מתפלל ותיקין בבית הכנסת בית ישראל בשכונת עזרת תורה בירושלים, בימי פסח כששהה אצל בנו הגר"מ, ולפעמים היה שם רק כהן אחד, היה מבקש מנכדו שיקראו לו בעת ברכת כהנים במנין הבא כדי לשמוע ברכת כהנים משני כהנים.

ופעם אחת חזר רבנו מחו"ל, ובמטוס לא היתה ברכת כהנים והלך רבנו במיוחד לבית כנסת איצקוביץ לשמוע את הברכה.

ידוע כי רבנו שהיה בחו"ל התאמץ מאוד כל יום לשמוע ברכת כהנים וטרם עבור זה ללכת עד בית הכנסת של ספרדים שהם אומרים כל יום ברכת כהנים, והנה אחד היהודים שמע את זה שם, וחשב לעצמו: אם הרב שטינמן מגיע לארץ ישראל וטורח לנסוע במיוחד עד בית כנסת ספרדי לשמוע ברכת כהנים, כנראה זה דבר חשוב, ואם כן מה אני עושה פה? אני אסע לארץ ישראל ויהיה לי שם כל יום ברכה מהכהנים! ואכן כך עשה, מכר את רכושו, עלה עם כל משפחתו לארץ, ואחרי שהגיע לארץ הילדים לומדים במוסדות הרבה יותר טובים וחרדיים יותר וכך התחזקה כל המשפחה ונהיו בני תורה גמורים.

כשהיה מתפלל רבנו בבית הכנסת, ובסמוך למקום שעמד בשעת ברכת כהנים הניחו הכהנים את נעליהם, והיו הרבה מאד כהנים, חשש רבנו שיש ריח של זיעה מריבוי המנעלים, והתרחק מהם. ואמר דאף שאין לו חוש הריח כ"כ, בכל זאת כיון שאדם רגיל מריח את זה יש להרחיק.

סיפור ושאלה בצידו

לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י מבית 'האיחוד בחידוד'

לואי החליט, שהיות והוא סובל פעמים רבות מקשיים בהירדמות, לכך הוא

מעוניין לרכוש ספר דוגמתו המתורגם לצרפתית. אך לאחר ורכש את הספר והחל לקרוא בו,

ראה שהספר מאוד מעניין, ובמקום להרדם עליו, מצא את עצמו מעיין בו שעות רבות...

אחד הסממנים שנשארו עדיין מתקופת נפוליאון היתה ה'קונטיסטואר', הרבנות הצרפתית הרשמית, שאליה נתמנו 'רע-בנים' הבקיאים בשפת וחכמת צרפת, אך התורה והמצוות מהם והלאה, ואילו ה'פתיחות' וה'מתירנות' הם לחם חוקם, ורע-בנים אלו דגלו ב'הנעמת התפילות בכלי נגינה', בתחילה רק בימי ההלל, ולבסוף אף בשבתות וימים טובים רח"ל.

בכל רחבי צרפת נשארו בודדי בודדים שהתנגדו נחרצות למהפכה, קשה היה להם לשכנע את פשוטי העם שלא הצליחו להבין את האסון שיש ב'תפילה מענינת ומגוונת', בדבר הרוע שיש בשינוי, שלצערינו הרב, כיום אנו רואים את ה'אודים העשנים' השדופים מכל זיק וקשר לתורה, שנשארו באחריתה.

ברירה רבה לא היתה לשומרי משמרת התורה, לאותם 'בעלי בתי פשוטים' החדורים באמונה ומסירות לתורה ולמצוות, אלו ששמרו שבת כהלכתה, בלא להגיע לכל מיני היתרים מפוקפקים, ובצער רב נפרדו מאותם קהילות בהם נולדו וגדלו, ופתחו להם קהילות קודש נפרדות.

תוך זמן קצר נוכחו אותם משפחות לדעת, שהצילו את נפשם בפרישתם מאותן קהילות, הסממן הראשוני היה כלי הנגינה, אחריו ביטלו עוד כמה

מנהגים חשובים, ולאחריהם חל כרסום עצום בחומות השבת, כשרות והצניעות, עד אשר ברוח הזמנים ביטלו את הטהרה, ושאר סמני היהדות. אחד מביטויי התקופה המתנוסס בבזיון ברחבי צרפת עד היום הזה, הוא סגנון בניית בתי הכנסיות שתחת הנהלת הקונטיסטואר, הדומים בבנייתם לבתי טומאה, למנזרים וכנסיות.

יהודי 'טולוז' שעל נהר ה'ג'ירון' אשר בחבל הררי 'הוט פיראני' הסמוכים לגבול עם ספרד, היו מאלה אשר במהפכת כלי הנגינה אבד סברם וסיכומם, הקהילה המקומית התדרדרה רוחנית תחת הנהגתו הקלוקלת של רבם

ה'דוקטור', שהיה סימן ותמרור עד היכן יהודי יכול להתדרדר, עד שנהיו לקהילה מתבוללת, ולאחת מהקהילות הרשומות תחת 'התארגנות הרפורמים הצרפתיים'.

בקהילה נוראה זו נולד 'לואי סאנטעמאלאד', להוריו אשר פרקו מעצמם עול תורה ומצוות, וחיו והתנהגו כגויי הארצות, מלבד מצוה אחת אשר קיימו במסירות נפש, והיא מצוות 'כיבוד אב', שהחזיקו בביתם את אביהם הקשיש ששמר תורה ומצוות, ודאגו עבורו לכל צרכיו והחזיקו בשבילו מטבחון קטן כשר בו בישלו את מזונותיו.

הסבא הקשיש, ר' קלונימוס סעלאיניקיידי, העדיף את התפילה ביחידות בביתו, מאשר התיפלה ב'בית מועצת היהודים', שמו החדש של בית הכנסת ז"ל, לא היה לו שום קשר של קיימה עם ה'דור החדש', הוא ישב בבית ועסק בתורה ותפילה, כאשר אורחותיהם הקלקלות של בנו וכלתו היו לו כעשן לעיניו ולחולי לכל גופו, קולות חילולי השבת החרישו את אזניו, הכאיבו לו בכל פעם מחדש, אך ברירה אחרת לא היתה בידו, ולכך נאלץ לחיות עמם באותו בית.

לואי הקטן שנולד למציאות קשה זו, בבית שאין בו כלום מהיהדות, להורים שהתבוללות היא העבירה היחידה שהם לא עשו. אך בד בבד ינק מעט ריח של קדושה כשהיה הולך פעמים רבות לחדרוננו הקטן של הסבא, לראותו בכל בוקר עטוף בבד לבן ענק עם פסים שחורים, כאשר קוביות שחורות קטנות על ראשו וזרועו, ורצועות צרות שחורות משתלשלים מהם, ובזמנים רבים מתנדנד מעל גבי ספר ישן, בוכה בכי תמרורים כשאוחז בידו ספרון קטן.

כשגדל וגלה למקום לימודיו, אל האוניברסיטה היוקרית ב'בורדו', החל להשתלם בלימודי הרפואה, שאליה הוא הרגיש קשר רגשי, ללמוד בכדי

דורות קראו לה 'גול', כינו את שמה 'ארץ התימון' על שם צורתה כ'מתומן', ולאחר מהפכות רבות נקבע שמה ל'פּרַנס', אך בנפש תושביה היא עדין נקראת 'ארץ המהפכות', על מהפכותיה הרבים שעברה, שהזכורים שבהם לכל נער צרפתי הם, 'המהפכה הצרפתית' לפני קרוב לשלוש מאות שנה, ופחות ממאה שנים לאחר מכן, בכיבושו של נפוליאון בונפרטה, והחזרת שלטון הקיסרות, ושוב במהפכה שביטלה את הקיסרות, ודרך 'מרד הסטודנטים הגדול' לפני מעט יותר משלושים שנה.

בכל מצב ותקופה סבלו היהודים, ובמיוחד בזמני מהפכות, שדמם הופקר כמים, אך ביותר זכורה לשמצה ליהודים מהפכתו של נפוליאון, למרות שנפוליאון דגל ב'שוויון זכויות' לכל היהודים, והפסקת הפגיעה בהם באופן רשמי, בכל זאת פגעה בהם המהפכה ביותר, האומה שעמדה כחומה בצורה גם ברדיפות ובשחיטות, בגירושים ובעינויים, שכמעט ולא נשמע בהיסטוריה הקשה של עם ישראל על 'מומרים' ו'מחללי שבתות', נפלה כמעט שדודה למרגלות המהפכה, שבשויון הזכויות גזלו את נפשות הצאן, ניתקו אותם ממורשת 'שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך', ממקור מים חיים,

עד שלדאבונינו הרב אבדו מאתנו רבבות עמך בית ישראל, ויותר מאשר הרעו לנו רודפי היהדות בכל שנות דור, הרע לנו שלטונו של נפוליאון עם 'זכויות היתר' שהעניק ליהודים.

אחת המהפכות שפגעו ביהודי צרפת באופן הקשה ביותר, לא מוזכרת ב'דברי הימים', כמעט שלא הבחינו בה 'כותבי העתים', אך תוצאותיה ניכרים עד היום, בכל אותם מתבוללים 'אינטלקטואלים' המרובים במדינה זו, בשכבת הפרופסורה הנגועה בחולניות מטורפת בשנאה עצמית ושנאת ישראל, המשמיצים בכל הזדמנות את העם היושב בציון, ומצדדים

באופן חד צדדי לטובת אותם רוצחים שפלים השולחים אש וגפרית על רבבות יושבי ארץ הקודש.

מהפכת 'כלי הנגינה' שהחלה וקמה תוך תקופה קצרה, היא זאת שגרמה לנתק המוחלט בין רבבות שומרי תורה ומצוות לאביהם שבשמים, בהפסקת קיום המצוות והמשכיותה של בני אברהם יצחק ויעקב כאומה היהודית.

היה זה קצת לאחר עלילות 'משפט דרייפוס', שהעלילו על יהודי מתבולל, רח"ל, שהיה קצין בכיר בצבא הצרפתי, שהעביר מידע לארץ האויבים, לגרמניה. באותו העת שטף גל גדול של אנטישמיות את כל המדינה, יהודים הוכו בכל מקום, ובמיוחד בעת סיומו של משפטו, בו הוכרז כבוגד, קרעו את דרגותיו הצבאיים ושברו את חרבו, והגלוהו לאי בודד.

מספר שנים לאחר אותה תקופה, פרסם 'אמיל זולה', אחד מהסופרים והעיתונאים הידועים במדינה, מכתב ארוך תחת הכותרת 'אני מאשים', בה הוא האשים את כל המערכת המשפטית והפוליטית באנטישמיות ובשנאה. פרסומו של המכתב גרם לתהודה וסערה רבה במדינה, עד שבעקבותיהם הוחלט לערוך לדרייפוס משפט חוזר בו הוא זוכה.

ה'אני מאשים' של יהדות צרפת, נכתב במגילת קינה והספד על ידי הגאון רבי דוד פֶּלְעֶרְאָי, בה הוא מקונן על אותם מקימי 'מהפכת כלי הנגינה', אשר מפשרותם בקיום מצוות החלו להכניס 'כלי נגינה' אל הקודש פנימה, 'להנעים' את קול התפילה בליווי כינורות ונבלים, ושאר מיני עוגב.

מיעוט שבמיעוט מרבני הקהילות, אלו החרדים לדבר ה', ניהלו מלחמת מאסף על פרצה חמורה זו, בעיניהם הרואות למרחוק ידעו, שבפירצה זו יכניסו בבה העת את כל שאר המרעין בישין, שאיבדו מבתי הכנסיות את שמם ל'טובת' טמפלים רפורמיים, אשר התפילה והקדושה רחוקים מהם הרבה יותר ממטחוי קשת.

לעזור לאחרים, וככל שלמד והכחיס, ראה שמקצוע הרפואה הוא 'ים גדול', בכל נושא יש עשרות תתי נושאים, לא שייך במציאות להשתלם בכל נושאי הרפואה, אפשר או להיות 'רופא משפחה או ילדים', רופא היודע מעט בכל תחום, אבל אין תחום אחד שהוא יודע באופן מושלם, או להיות רופא בתחום מוגדר, כמו 'כירורג א.א.ג.' או 'אורטופד ברך', שבאופן זה הוא יודע באופן מושלם יחסית את תחומו.

באותה התקופה, בכל פעם שהגיע לבית הוריו, הבחין שאחד מהספרים שסבו הקשיש מרבה להרדם עליו, הוא ספר הכתוב בכתב עברי, ומרוב בורותו חשב, שהיות ובספרות הרפואית מופיע רבות אודות קושיים של הקשישים להרדם, כנראה שיש בספר ההוא איזה שהוא 'ענין סגולי' או שהוא עשוי מחומר מיוחד הגורם שינה ליושבים על ידו.

באחד הפעמים לקח לואי עמו את הספר לאוניברסיטה, ופנה שם לאחד מה'מלומדים הבכירים' בתחום חקר השינה, שגם היה בקי בשפות וכתבים רבים, והביא לפניו את הספר, כאשר הוא מספר לו את מיוחדותו של הספר, שכדאי לחקור ולבדוק מה יש בו, אולי ניתן יהיה להוכיח מדעית על קיומו של חומר מסוים הגורם לשינה, ובכך להביא לתועלת רבה עבור כל המתקשים בשינה.

כשהחל המלומד לעיין בספר, החל לחייך ואמר ללואי, זה ספר של יהודים, קוראים לו 'חומש עם פרש"י', וכנראה סבך הקשיש הינו יהודי, ואצל היהודים נוהגים ללמוד עד שנרדמים, וידוע אצל כל חוקרי השינה בעולם, שאצל יהודים, הלימוד בספרים, במיוחד באלו הגדולים הנקראים 'תלמוד', גורם להרדמות מהירה וקלה.

לואי החליט, שהיות והוא סובל פעמים רבות מקשיים בהרדמות, לכך הוא מעוניין לרכוש ספר דוגמתו המתורגם לצרפתית, ואולי גם הוא יצליח להרדם על הספר כסבו הקשיש, אך לאחר ורכש את הספר והחל לקרוא בו, ראה שהספר מאוד מעניין, ובמקום להרדם עליו, מצא את עצמו מעיין בו שעות רבות.

ככל שהמשיך בקריאה בספר, הבחין שיש בו חכמה רבה עד מאוד, ולכך באחד הפעמים שנסע לבית אביו, נכנס לסבו הקשיש וביקש ממנו אם יוכל להסביר לו מעט בספר.

לשמחתו של ר' קלונימוס לא היה גבול, ליבו התרונן מרוב נחת, הנה נכדו שכבר חשב שיהא כגוי גמור מתעניין בלימוד חומש עם פירוש פרש"י, ובכל פעם שלואי ביקש, למד עמו הסב והסביר לו, כאשר יחד עם ההסברים, חידד בליבו את האמונה בבורא עולמים, ואת חובתו של יהודי בעולם.

במשך הזמן לימדו סבו 'כתב עברי' כך שכבר יכל להתחיל ללמוד מ'חומש' אמיתי, כמו אותו חומש אותנטי שהסבא נרדם עליו, וכך למדו פסוק אחר פסוק, פרשה אחר פרשה, עד שסיימו יחדיו את כל חומש בראשית, אך למרות שמחתם הגדולה לגמרה של חומש, הם לא יכלו לערוך סיום, כדי שדבר לימודיהם המשותפים לא יגיעו לידיעת הורי לואי, שוודאי ימנעו ממנו.

ר' קלונימוס סיפר ללואי, שמלבד חכמת התורה העצומה שיש בפרש"י, הוא רואה בו כרבו המובהק, אשר בכל פעם שהוא עומד בפני פרשת דרכים, ואין בידו אפשרות לשאול גדול בתורה, כפי המצב בעשרות השנים האחרונות, פונה הוא אל הפרשה עפרש"י, לומדה היטב, וכמעט תמיד מצליח להגיע להכרעה ברורה ונכונה.

לואי התקדם הרבה בלימודו בתורה הקדושה, הוא כבר הגיע לדרגה שיכל ללמוד בחומש לבד, ובאחת מנסיעותיו לאוניברסיטה, העניק לו הסב במתנה את אותו החומש הישן נושן, שרק שנה קודם לכן גנבו ממנו ל'מטרת מחקר'. כשעברו שנות לימודיו הראשונות וכבר הגיע סמוך לאותה פרשת דרכים בה עליו להחליט באיזה התמחות הוא בוחר, התלבט לואי קשות מה הטוב ביותר עבורו, ולאחר שנתייעץ בסבו, החליט ללמוד את הפרשה שבה אחז, ועל פיה הגיע להכרעה שעליו להעדיף התמחות בתחום מוגדר ביותר.

תחום 'כירורגיה' שבה את ליבו, בידי של הרופא להביא מזור ורפואה לחולה על ידי שהוא חותך ותופר, מתקן ומסדר, והיות ותמיד אהב ילדים קטנים, גם מחמת שלא היו לו כלל אחים, לכך בחר במקצוע 'כירורגיה חלל הבטן לילדים'.

ככל שתקדם בלימוד הרפואה, והשקיע כוחות רבים להגיע להצלחה, כך השקיע את כל עיתותיו הפנויות בלימוד החומש עם פרש"י, ולאחרונה, בעצת סבו, הוסיף ללימודיו את ספר החינוך, המבאר את טעמי המצוה וסודותיהם, כך שבסיומם של שנתיים נוספות, זכה לסיים את כל החמשה חומשי תורה עם פרש"י, ואת ספר החינוך.

כעת ראה הסב שבליבו של לואי כבר סלולה הדרך לקיום מצוות, ולכך הציע בפניו להתחיל בלימוד ספר 'קיצור שולחן ערוך', לידע את הדרך אשר ילך בה והמעשה אשר יעשה.

בסיומם של לימודי הרפואה, ובהתחלת ההתמחות המעשית בבתי החולים, היה לואי כבר יהודי כשר לכל דבר, הוא הקפיד על קלה כחמורה, ואף קבע עיתים לתורה, לשמחתו הרבה של הסב הישיש, שזכה לנחת באחרית ימיו.

שאלות רבות בהלכה התעוררו ללואי במהלך עבודתו, במיוחד בשבתות ומועדים שגם בהם היה עליו לעמוד על משמרתו, לטפל בחולים שרובם המוחלט אינם בני ברית, וכל שאלותיו הפנה לר' יששכר רעליג' ערביניער, רבה של הקהילה החרדית הסמוכה לבית החולים, שאליו הוא נקשר, וקיבל ממנו ככל אשר אמר.

לואי, שהפך את שמו לשלמה, במהלך אותם השנים נישא לאחת מבנות צרפת, שאף היא הכירה את בוראה וכוור מחצבה בדרך שזימנו בידה, וזכה ללידת בנו בכורו, כאשר הסב הקשיש זכה לשמש כסנדק, ורבו המובהק נתכבד בברכות.

לאחר שסיים את שנות התמחותו, וקיבל את רשיון הרפואה, הבין והרגיש שמקצועו המיוחד הוא פתח לשאלות רבות ונסיונות עצומים, ובהתייעצות עם בני ביתו הלך לשאול בדעת מורו ורבו, האם לעלות לארץ ישראל, בה לכאורה הנסיונות מסוגים אלו פחותים, וזאת מלבד המצוות הרבות שניתן לקיים בה, המצרפים לקדושתה המיוחדת ולסגולותיה, וכשנענה בחיוב, עלה ארצה.

בסייעתא דשמיא מצא שלמה מקום מגורים באיזור חרדי מתפתח, בישוב 'גולות עיליות', אשר בו מרוכזים עולים מצרפת, ומסודרים בו שיעורי תורה בשפה הצרפתית, וגם מקום עבודה מסודר, בבית החולים 'רפואה שלימה', מלבד שעות קבלת קהל בקופות החולים בשכונות החרדיות.

במסגרת עבודתו, שמח לראות שחלק נכבד מן הרופאים המקבלים קהל בסניפי הקופות בישובים החרדיים, הינם שומרי תורה ומצוות, ואף יש בהם מאותם החרדים לדבר ה', הקובעים עתים לתורה ומגדלים את בניהם לתורה ולמעשים טובים.

ד"ר שלמה קיבל קהל אחת לשבועיים במספר סניפים מרכזיים, כאשר הזקוקים לדעתו המקצועית בתחום 'כירורגיה חלל הבטן לילדים', פנו אליו, והוא השתדל לעזור ולסייע ככל שידע ויכל.

דבר מעניין אחד הרגיש ד"ר שלמה בעבודתו בציבור שלנו, שכאשר באים לפני רופא שומר תורה ומצוות, הלבוש כבן תורה, שוכחים שהם אינם יושבים לפני מורה הוראה, ושואלים לדעתו גם בעניני הלכות המסורים לרבנים שקנו את התורה בעמלם ויגיעם הרב, ובמסורת מרבותיהם.

באחד מפגישותיו עם חבר הרופאים החרדיים, העלה בפניהם את העניין, ונדהם לשמוע מהרופאים, שחלקם אכן עוטים על עצמם איצטליתא דרבנן, ומשיבים לחולים הכרעות בהלכה, ולפעמים אף בהלכות קשות וחמורות, כחיבי סקילה באיסורי שבת וחיבי כריתות באיסורי יום הכיפורים.

כשראה ד"ר שלמה שכן הם פני הדברים, חשב בדעתו שאם הוא רוצה להגיע לתועלת, עליו לשים לב לנעשה, ולאחר שימצא ברשותו דוגמאות וראיות, הוא יוכל בקלות יותר להסביר את דבריו, ואולי יתקבלו הדברים באוזני השומעים.

כבר למחרת באו לפניו שני דוגמאות, הראשונה, כאשר שמע את ד"ר גד אומר לאחד מהחולים הסובל מ'צרבת', שעצה טובה היא לשתות חלב, ויחד עם זה נטל לעצמו סמכות תורנית כשהוסיף ואמר לו, שגם כאשר אתה בשרי, היות ומצבך הוא כחולה שאין בו סכנה, מותר לך לכתחילה לשתות חלב כמחצית השעה לאחר סיום הארוחה הבשרית.

הדוגמא השניה היתה, כאשר שמע את ד"ר יונה אומר לאחד מהחולים, שלמרות שבבדיקתו הוא לא מצא ממצאים מחשידים, בכל זאת הוא ממליץ

להם לעשות טיפול במכשיר אינהלציה בארבעת הימים הקרובים, יום חמישי, יום ששי, שב"ק ויום ראשון, והוסיף ו'פסק' לו הרופא, אל תשכח לעשות כפי שצוות לגבי שבת, ואף אם המכשיר כבה, מותר לך להפעילו בשינוי.

לבו של ד"ר שלמה רתח מזעם, הרי אותם שני רופאים, ד"ר גד וד"ר יונה, למרות היותם רופאי משפחה שנים רבות, לעולם הם לא יסכימו לבדוק ילדים, כאשר טענתם הניצחת והנוצחת בניהם, שהם אינם רופאי ילדים, ולא יתכן שרופא משפחה יקח על עצמו את האחריות לבדוק ילדים. אך את האחריות לפסוק בעניני הלכה, מהיכן הם לוקחים, וכי ד"ר גד למד הלכות בשר וחלב בעומק העיון, וכי ד"ר יונה יודע מהו חומרתו של איסור דרבנן אחד, כמה חמורה מלאכה שנעשתה בשינוי.

פעולתו הראשונה שעשה בענין היתה, להזמין של ט בו נכתב, "כשם שאיני עונה בדברים שאינם תחת התמחותי הרפואית, כך איני עונה על שאלות בעניני הלכה ופסיקה, ועל כל אחד לשאול את רבו", ובכל המקומות שבהם קיבל קהל, תלה את השלט במקום בולט.

בהתקרב ימי הדין והרחמים, הבחין ד"ר שלמה, שבעניני הלכות יום הכיפורים מרגישים רבים מעמיתיו הרופאים, שהם מהדינים המסורים לרופאים בלבד, הם שכחו לתקופה את תפקידם העיקרי כרופאים, ועטו על

עצמם איצטלה דרבנן, לכל חולה שנכנס לשאול בעניניו, מיד הוסיפו ו'פסקו', לך מותר לצום, ואילו לאחרים 'פסקו', לך אסור לצום, אותם רופאים שלגבי הכשרתם כרופאים ידעו, שעליהם היה ללמוד את המקצוע ביסודיות במשך שבע שנים, ולאחריהם עוד ארבע שנים של התמחות, ורק אז בקושי הוכשרו לרופאים, ואילו הכשרתם כ'רבנים פוסקים' היא מלימוד של שעה ושתים במשך היום, ובמקרה הטוב למדו בריפרוף 'הלכות חולה ויום הכיפורים' ב'משנה ברורה', ובמקרים אחרים רק ב'קיצור שולחן ערוך', או בכל 'קיצור' אחר, ובמקרה הגרוע, אף סומכים על זכרונם.

באותה שעה נזכר ד"ר שלמה על מה שלימדו מורו ורבו, שכאשר לפעמים מתעוררת שאלה בהלכות רפואה, פעמים רבות הרופא לא יודע מה חומרתה הנוראה של איסורי מלאכה בשבת ואיסורי אכילה ביום הכיפורים, ואילו לפעמים הרב לא יודע עד כמה המחלה מסוכנת, לכן הולכים לרופא שעל פי שנות לימודו הרבים והתמחותו, יגדיר את רמת הסיכון בדבר, ועם מידע זה הולכים לרב, שישקול את הדברים בפלס התורה הרבה שלמד בקדושה ובטהרה, בעמל וביגיעה, וע"פ מה שקיבל מרביתו, וכך יבוא להכריע את ההלכה, וחלילה חלילה לרופא, ובמיוחד השומר תורה ומצוות, אף הקובע עיתים רבים לתורה, להכריע ולפסוק בדבר, אחרת הוא נכלל במאמר חז"ל, 'טוב שברופאים לגיהנום'.

אחד מתכונות הנפש שד"ר שלמה ניחון בהם, היה שכאשר הגיע למסקנה שיש דבר הטעון תיקון ובידיו לתקנו, היה שוקד על תקנתו בכל כוחותיו, וכל יודעיו ומכיריו היו יכולים להעיד, שהנהגתו היתה לשם דבר, שכל פרויקט שנמסר לידי, אם זה טיפול בחולה מסוים, או מחקר רפואי, או כל דבר אחר, לא יעזבו עד אשר יבוא על סיפוקו בסיומו המלא על הצד היותר טוב, ומשום כך ערך ד"ר שלמה 'מסיבת סוף שנה' לכל הרופאים שומרי התורה והמצוות, במטרה ללבן ולתקן ענין חמור זה.

במסיבת הרופאים העלה ד"ר שלמה את השאלה המתבקשת, מדוע אותו רופא הכועס מאוד על כל אחד שאינו רופא המביע דעות בעניני רפואה, וגם מבין שהוא לא יכול לענות ולטפל בתחום רפואי שאינו התמחותו, ואחד מהחוקים וכללי הרפואה, שאסור לרופא להביע את דעתו כרופא, בתחום שאינו מתמחה בו, ואם יתבע בעבירה זו, מלבד שיקנס בקנס כספי גדול, יתכן וישללו לו את רשיונו כרופא. בכל זאת, כאשר הדבר מגיע ל'פסקי הלכות' סבור ובטוח הוא שבזה התמחותו ומקצועו, זו הבקעה שהניחו לו.

בכדי לחדד את הדברים, הוסיף ד"ר שלמה ואמר, האם גם בהלכות 'ארבעת המינים' אנו חושבים שבכוחינו לפסוק, או שאת האתרוג שלנו הראנו לרב

בית הכנסת או השכונה, אם כוחנו כה גדול בתורה, אולי נתחיל אף 'לחלק ברכות'. ד"ר שלמה סיים את דבריו באומרו, ודאי שהיו רבנים שגם היו רופאים, הם היו רבנים שגם למדו רפואה, לא רופא שגם למד, ולכן, אף אם נמצא בינינו רופא, שלמד את כל השולחן ערוך עם הנושאי כלים, ואף נבחן 'דרשו' ב'קנין הלכה', כל עוד שהתורה אינה 'עיסוקו' אלא רפואה, הסברה הפשוטה אומרת שאסור לו לפסוק בהלכה, אלא רק לעורר את השאלות ולהפנות את השואל לרב.

לשמע הדברים פרצה סערה רבתית בין ציבור הרופאים, כאשר חלקם מבינים את מעמדם ותפקידם, וחלקם האחר מרגישים כ'שופטי בג"ץ', ש'הכל שפיט', ולהם, ורק להם זכות ה'פסיקה', ובדמיונותיהם הרבים, בהכרעתם ב'הלכה' הם מצילים את העולם.

את המנה הבאה שהוגשה, רוב הרופאים כבר לא אכלו, לחלקם הגדול קשה היה להודות, שלמרות שברפואה, לדעתם, פעמים רבות הם מבינים יותר מרבנים, אך בהלכה הם אינם מבינים מאומה, זכות ה'פסיקה' נתונה אך ורק לרבנים העמלים כל ימיהם אך ורק בתורה בקדושה ובטהרה, ופעמים רבות מתוך עוני ודוחק, שמהם תצא תורה והוראה.

בסיומה של ה'מסיבה', ניגשו כמה רופאים לד"ר שלמה ושאלוהו, תמיד ידענו שכל דבר שאתה לוקח על עצמך, אתה עושהו עד הסוף, אך כרופא העמוס בעבודה רבה עד מאוד, מדוע לקחת על עצמך פרויקט גדול זה, שעל כל רופא וחולה, מטפל ומטופל, לדעת שאין לרופא ומטפל את הסמכות להביע דעתו בעניני הלכה ופסיקה, מה נהיית כזה קיצוני, הרי לא נולדת ב'מאה שערים' ולא גדלת ב'רשב"ם' שבבני ברק.

השיב ד"ר שלמה ואמר, האמת היא, שעיקר התקדמותי לה' לתורה ולמצוות, היה על ידי לימוד החומש עם פרש"י, ודברי רש"י היו נר לרגלי בכל מקרה בו לא יכלתי לשאול ולברר אצל רב, ואחד מהמקומות שרש"י כותב בפרשת שמות, היו נר לרגלי כבר מאז שבחרתי לעצמי את התמחותי ב'כיורוגיה חלל הבטן ילדים', זו היתה סיבתי, ומרש"י זה למדתי גם בענין זה.

השאלה היא: מהו היסוד שד"ר שלמה לקח מפרשתינו עפרש"י, שהיווה לו כהגדרה לאורח חיינו? תשובה ל"סיפור ושאלה בציודו" משבוע שעבר

השאלה: מנין בפרשתינו עפרש"י הגיע ר' ירמיה לסגולה, אודות יהודי גביר אשר יש לו כל הזמן טרדות של סידורים ונסיעות שמכבידים עליו מאוד, וככל שנסה להמלט מהם אינו מצליח, שיקבל על עצמו להסיע בעצמו ברכו חולים ובני משפחותיהם מביתם לבית החולים וחזרה, ובזכות מצוה זו ימלט מכל הטרדות והסידורים שיש לו כל הימים.

ר' ירמיה הגיע לסגולה זו, שהצלתו של אותו יהודי תהיה על ידי שיעסוק בלסוע הלוך ושוב, אך במקום לסידורים שמכלים את רוגע נפשו וגורמים לו מתחים רבים, יעסוק בלנסוע לדבר מצוה, ומלבד מה שהמצוה תגן עליו מכל דבר רע, היא עוד תוסיף לו סיפוק רוחני רב, וזאת מדברי רש"י מ"ט ז', עה"פ, "ארור אפס כי עז ועברתם כי קשתה אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל", וביאר רש"י, "אחלקם ביעקב... ד"א, אין לך עניים וסופרים ומלמדי תינוקות אלא משמעון, כדי שיהיו נפוצים. ושבתו של לוי, עשאו מחזור על הגרנות לתרומות ומעשרות, נתן לו תפוצתו בדרך כבוד". מבואר בדברי רש"י, שאם על אדם נגזר שיהיה נפוץ, יתכן וזה יהיה דרך כבוד, ויתכן אף בלא דרך כבוד, ולו ישכיל אותו אדם ויסע בדרכים עבור דברי מצוה, זה יציל אותו מנסיעה לדברים אחרים, שהרי הוא כבד נפוץ.

ובנותן טעם להוסיף, שזאת ועוד שר' ירמיה שמע בסיפור חיייו של אותו יהודי, היאך גם אבותיו ואבות אבותיו מהלכים ממקום למקום כל ימי חייהם, א"כ יתכן והם מבני שבט שמעון, שדינם הוא בתפוצה, ועל כן יש למצוא לו תפוצה דרך כבוד, שמלבד מה שזה יציל אותו מכל נגע ומחלה, עוד יזכה למצוות רבות ולסיפוק רוחני מיוחד.

שביבי חיים

וארטים נפלאים לפרשת השבוע מתוך שיעורו של הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א

ניתן לשמוע את השיעור בקו השיעורים הקצרים, שמספרו: 072-380-9143

שילם 90,000 דולר וזכה ב3 מיליון דולר

נגיד חרדי שביקר בישיבה מסוימת בלוס אנג'לס הבחין בשלט חוצות שנתלה מול בניין הישיבה, ועליו תמונות תועבה. הוא הזדעזע מהעובדה כי

מאות בחורי ישיבה עוברים באותו רחוב מדי יום ונתקלים בשלט ההוא.

אותו נגיד התקשר לחברה האחראית על שטח הפרסום, וביקש לשלם עבור שטח הפרסום, במטרה להוריד את אותו שלט תועבה.

נציג החברה אמר לנגיד כי השטח הושכר כבר למספר חודשים קדימה, אבל החרדי התעקש ואמר כי הוא מוכן לשלם יותר מהמחיר הרגיל. "אתה מוכן לשלם 1,000 דולר ביום?", שאל הנציג. "כן", ענה החרדי.

כעבור חצי שעה הנציג חזר אליו ואמר כי החברה המפרסמת מוכנה להסיר את השלט. הנגיד שמח לשמוע והציע 90 אלף דולר, תמורת שלטי חוצות למשך 90 יום.

הנציג שאל אותו איזה מוצר הוא רוצה לפרסם, אבל ליהודי לא הייתה תשובה. "לא יודע", הוא ענה. כעבור מספר ימים אמר לו נציג החברה, "אתה לא יכול להשאיר את השטח ריק, אתה חייב להציב שלט כלשהו". הנגיד השיב כי הוא רוצה שלט עם המילים: "עוד 90 ימים... עוד 89 ימים... עוד 88 ימים... וכן הלאה".

כעבור מספר ימים החלו עוברי אורח ותושבי האזור לתהות על הפרסום המסתורי. סקרנותם גברה וכולם התעסקו על התעלומה שהולכת להתגלות בסיום 90 הימים. גם עיתונאים וכלי תקשורת יצרו איתו קשר במטרה להבין מה עומד מאחורי הפרסום. הוא סירב לגלות. "מדובר בהפתעה", הוא אמר להם. זאת בזמן שהוא בכלל לא תכנן לפרסם משהו, אלא רק רצה למנוע את פרסום התועבה. ימים ספורים לפני פג תקופת הפרסום, כאשר השטח בער כבר, התקשרו אל הנגיד מחברת 'קוקה קולה' והציעו לו הצעה פנטסטית: אתה תפרסם את מה שאתה מתכנן לפרסם במקום אחר, ואנחנו נרכוש ממך את הזכות לפרסם ביום ה-90, תמורת הסכום האסטרונומי של 3 מיליון דולר (!).

בערב חג החנוכה האחרון, היהודי קיבל מחברת 'קוקה קולה' 3 מיליון דולר. והכול, בזכות המצווה שעשה והדאגה שלו למען קדושת בחורי ישראל.

א. "ואלה שמות" (א', א') יש אצל כלל ישראל ג' אותות, והם רמוזים בתיבת "שמות" ע"י ר"ת, ש'בת מ'לה ות'פילין.

ב. "ויאנחו בני ישראל מן העבודה" (ב', כ"ג) פירש"י שמלך מצרים נצטרע, והיה שוחט תינוקות ישראל ורוחץ בדמם. וקשה מה הוצרך רש"י לפירוש זה, ומדוע ביאר דלא כהפשטות שזעקו מן העבודה. וי"ל שהנה כאשר יש מלאכה לעשות, אם היא נעשית ע"י יחיד, זה יקח זמן רב מאוד, אבל כאשר רבים עושים מלאכה, זה קל יותר, ויותר מהר, וכלל ישראל תלו תקומם

בילדים שיגדלו ויעזרו להם, ותקל העבודה, וכשהגם מלך מצרים נמצא שתקותם נגוזה, ועל זה בכו (פרשת דרכים).

ג. "פרו וישרצו וירבו וגו'" (א', ז') פירש"י שהיו יולדות ששה בכרס אחד, ויש

מדרש שאומר ששים בכרס אחד. ורמזו בפסוק "ברך בניך בקרבך" שר"ת בגימ' ששה, וסופי תיבות בגימ' ששים.

ד. "ויעש להם בתים" (א', כ"א) פירש"י בתי כהונה לוי מלכות. ואפשר לומר הטעם שזהו לזה דוקא משום שפרעה רצה שישארו רק הנקבות (משום שיהרגו הזכרים), וא"צ בהכרח שינשאו למצרים, ויהיה המצב שהבנים הנולדים הם בעצם ישראלים, אבל פסולים לכהונה לוי ומלכות, ולכן שפרה ופועה שדאגו שישארו הבנים, נמצא שדאגו שיוכל להיות כהונה לוי ומלכות, לכן קיבלו שכר זה (מבית בריסק).

ה. "ועתה לכה ואשלחך וגו'" מי אנכי וגו' וזה לך האות כי אנכי שלחתיך וגו' תעבדון את האלוקים על ההר הזה" (ג', י"א-י"ב) משה בענוותנותו אמר לקב"ה שאינו ראוי, ענה לו הקב"ה הלא זהו הדבר המתבקש, שהרי גם את ההר שיקבלו ישראל את התורה, זה דוקא ההר הענו והשפל.

ו. "וימררו את חייהם בעבודה קשה" (א', י"ד) באמת הוצרכו ישראל להיות ארבע מאות שנה במצרים, וקושי השיעבוד מילא את השנים, וזה רמז בטעמים "וימררו את חייהם" הם קדמא ואזלא, דהיינו שהקדימו והלכו ממצרים, בגלל העבודה קשה (הגר"א).

ז. "ואלה שמות וגו' באו" (א', א') הפסוק מתחיל ומסתיים בו' שזהו גימ' י"ב כנגד שבטי ישראל. משל לאדם שבנה פלטין עם עמוד א' ונפל, בנה בשנים ונפל, בנה בשנים עשר עמודים ועמד, כך כלל ישראל בתחילה היה אברהם ויצא ישמעאל, יצחק יצא ממנו עשו, עשה י"ב שבטים ועמד, וזהו "ווי העמודים" (בעל הטורים).

ח. "ואלה שמות וגו'" פירש"י אע"פ שמנאם בחייהם, חזר ומנאם במיתתם להודיע חיבתם, וע"ד דרוש אפשר לומר, שאם יבא אדם ויטען שכלל ישראל הם מיעוט באנשי העולם, וא"כ בטל במיעוט, התשובה ע"כ היא, שכלל ישראל זה דבר שבמנין, ודבר שבמנין לא בטל.

ט. "כי טוב הוא" (ב', ב') פירש"י כשנולד משה נתמלא הבית כולו אורה. ובגמ' סוטה (יב). דנה מה נלמד מפסוק זה, לדעה אחת זה מה שפירש"י, ונלמד מהפסוק "וירא אלקים את האור כי טוב" (בראשית א', ד). ולדעה השניה הפסוק מלמדנו שמה נולד מהול, שהרי הערלה היא מצד היצה"ר שיש באדם, וכשנימול הרי הוא נקרא טוב, וזה הטעם שבברית מילה נוהגים לומר את הפסוק "הודו לה' כי טוב וגו'", כי המילה קרויה "טוב" (אבודרהם, חזקוני).

י. עוד בהנ"ל, ביאר המהר"ל דיסקין שהטובה שהיתה בכך שהוא מהול, היא שהרי שבט לוי מלו בניהם במצרים כדכתי' "ובריתך ינצורו" (דברים ל"ג, ט'), שאם משה לא היה נולד מהול, והיה צריך למולו, היה בכך פירסום, ולא היתה יכולה להצפינו, ובזה שנולד מהול היה טובה שהיה אפשר להסתיר לידתו.

יא. "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" (א', ט"ז) ברש"י פי', שאמרו לו איצטגנינו היום נולד מושיעם של ישראל, וגזר להרוג כל הזכרים. אך בתרגום אמר "כל ברא דיתליד ליהודאי וכו'" היינו שזה היה רק ליהודים.

המעיר לארץ

הערות והארות מרבנן ותלמידיהן
הגאון רבי אברהם שמואל פפנהיים
שליט"א

"כי חיות הנה"

פירש"י דמשולות לחיות כדכתיב בברכות יעקב, מקשים וכי בזה הניחו דעת פרעה, וגם יעקב לא נתכוין לזה בברכות. ונ"פ, דהן אמרו לפרעה בסתמא, ולא הביאו מדברי יעקב כלום, אלא שזה גופא שכתוב זאת בתוה"ק - בע"כ הוא אמת שנמשלו לחיות, וזה מש"כ רש"י שבאמת נמשלו לחיות. והנה ודאי עיקר כוונת יעקב אבינו ע"ה לענינים של תכונות הנפש, אבל כפה"נ מצד האמת חייב להיות בדברי יעקב ע"ה שיש איזה דבר שבמציאות יש להן גם טבע של חיות בגוף, ולזה פירש"י שלפחות בענין זה "חיות הנה" ממש.

"ותקרא שמו משה כי מן המים משיתיהו"

אמרו חז"ל ריש ויק"ר, שם, אמר לו הקב"ה למשה חייך מכל שמות שנקרא לך איני קורא אותך אלא בשם שקראתך בתיה בת פרעה ותקרא שמו משה הה"ד ויקרא אל משה. והיינו משום חביבות הגרים כמש"כ הרז"ו שם. אבל צ"ב, בשלמא שמות הגרים עצמן מעלים זכרון לטובה כיון לבנון (כמ"ש במדרש שם פסקא קודם), והיינו חביבותן, אבל הכא דאיירי לענין שמו של משה, מה שייטא חביבות האם הגיורת לענין שם משה.

ויל"פ, דהא שם משה אינו עליו שהוא "משוי", אלא על המעשה של בתי', שאמרה כי מן המים משיתיהו, על עצמה. ותוכן המעשה שלה להצילו הי' כמו עצם התגירותה, ועוד יותר, שעל מה שפרעה גזר להרגם הלכה והצילה את מושיען של ישראל, וכבר ראתה במים את אורו והלכה והצילתו, והיינו שהמשיכה ביתר שאת את התגירותה, אחרי "ותרד לרחוץ על היאור - מגלולי בית אבי", הלכה והצילתו נגד הכל, והנציחה פעולה זו שהי' כהמשך וגמר גיורה, גם זה כמעשה הגירות המעלה את זכרונה למעלה, על מה שמשתה מן המים את מושיען של ישראל, אותה פעולה של משיית משה מן המים, פעולה אחת ויחידה של ותשלח את אמתה, הושתט ידה, עמד מצד אחד כח הרע בעצמותו דהוא פרעה, ועמדה מנגד בתו ובפעולת מן המים משיתיהו הפכה את כל העולמות, הצילה מטיט היון את מושיען של ישראל. זאת היתה ההתחלה, התחלה קשה של התגברות הטוב על הרע, נצחון היצר הטוב על יצר הרע, זו היתה ראיית הנולד מצדה שמונח בזה התחלת הטוב בעולם, בתי' ידעה שמן השמים מצפים למעשה גבורה זה, היא ביטלה את כל הפחדים והמחיצות, כמו בת לאבי' שבשמים שללא שום חשבון ופולפולים נוקטת יזמה לעשות רצון אבי' שבשמים, והראי' שהקב"ה קראה בת י-ה, והיינו משום דאי אפשר הי' להגיע לפעולה נוראה זו באותו מקום ובאותה שעה ובאותן נסיבות אלא רק מי שמרגשת עצמה כבת לאבי', היא מרדה בבית אבי' בכדי לעשות רצון אבי' שבשמים, וכח זה קיבלה משום שלא החמיצה את המצוה, היתה זו התחלה קשה מאד, ורק בזכות אותה התחלה ניצל מושיען של ישראל. ע"י שביטלה את רצון החיים הטבוע באדם על מנת להביא את הטוב לעולם, והבינה שנזדמנה לה מן השמים אפשרות לעשות רצון הבורא, בזה ראתה את זכותה למשותו מן המים, ולכן קראתו משה. בכל התחלה מונח כל העתיד של הסוף, כל בחירה הוא התחלה חדשה שמביאה את הסוף, סוף מעשה במחשבה תחילה, כחכם הרואה את הנולד. חביבין גרים על עזיבתן את אלוהיהם, וחביב שם משה המציין את לבה וגיורה הטהור של בת ה'.

המשך הפולמוס בענין 'פרשה זו סתומה'

אינני יודע מאיפה וממתי כך הבנתי אך בודאי מדובר כבר בעשרות שנים. לעניות דעתי חשבתי שבסוף פרשת ויגש יש הפסק פרשה אלא שאין שם רווח בכתובים.

לשון הרש"י למה פרשה זו סתומה, ע"כ שיש פרשה רק שהיא סתומה. וכן לענ"ד א"א לומר שכוונת רש"י במילים: "פרשה זו סתומה", לפרשת ויגש מה שנקרא בעבר סדרות. ובכלל מי אמר שבין סדרה לסדרה צריך להיות רווח, אמנם בין פרשה לפרשה ודאי שצריך להיות רווח.

בברכה

אלקנה זק

תשובת העורך

ברא"ם (בראשית מז, כח) מבואר שהכוונה לסדרה:

[ויחי יעקב] למה פרשה זו סתומה. בבראשית רבה (בראשית רבה צו, א). אינו רוצה לומר למה היא פסקא "סתומה" ולא פתוחה, שהרי אין כאן לא פתוחה ולא סתומה. ועוד, אם היתה כאן פסקא, ושאלו עליה למה אינה פתוחה כשאר כל הפסקות שבתחלת הפרשה, מדוע לא שאלו על הפסקא הסתומה שבתחלת פרשת "ויצא יעקב" (כח, י) למה היא סתומה, אלא הכי פירושא "למה פרשה זו סתומה" - בלתי שום ריוח כלל. וקראה בשם "פרשה" אף על פי שאין כאן ריוח כלל, מפני שעזרא עליו השלום לא תקן תחלת הפרשה הזאת מן "ויחי יעקב" אלא מפני שהיה מקובל אצלו שראוי להיות שם פסקא, אלא שה' גזר שלא יעשו אותה, ומפני זה שאלו הסבה, ואמרו: "למה פרשה זו סתומה".

ובגור אריה (שם) כתב:

ואין להקשות אחר שאין לה ריוח כלל שמא אינה פרשה בפני עצמה - והיא פרשה אחת עם פרשה שלפניה, שהפרשיות איזו סתומה ואיזו פתוחה הוא קבלה בידינו מעזרא הסופר, שהיה סופר מהיר בתורת משה, ופרשיות אלו אחר שמחלקין אותם לשתי פרשיות אם כן על כרחך היא קבלה בידינו. ועוד שאין ענין פרשה זו לזו, וצריך לומר שכל אחת פרשה בפני עצמה.

ולפי מה שכתב בסוף דבריו, מיושב ענין החלוקה בשנים מקרא.

אמנם ראה ברבינו חיים פטיאל ריש ויצא (בראשית כח, י) שכתב:

יש שואלין למה לא פירש [רש"י] למה פרשה זו סתומה כמו בפרשת ויחי ותירץ הר"א מפני שאינה מן הפרשה אף על גב שאנו מפסיקין בה מידי דנהו (מנהרדעא) [בני מערבא] דהוו מפסקי לתלת שנין.

ולכאורה היינו כסברתכם. אך צ"ע בכוונתו, מה באמת החילוק בין פרשת ויצא לפרשת ויחי [ובאמת יש ראשונים שדנים שם מדוע פרשת ויצא היא סתומה].

ובמנחת שי (שם) כתב בענין פרשת ויצא:

ויצא: בספר תאגי, ויצא יעקב, סדור, ולא פתוח ולא סתום, תרתין פרשייתא אית באוריית' דלית להון פסיקא לא פתוח ולא סתום, ויצא יעקב, ויחי יעקב, ע"כ. וכתו' בהגהה מיימוני' פ"ח מהל' ס"ת, מה שכותבי' מקצת נקדני' ב' פרשיות בתורה דלית פסיקא ברישיהו, ויצא, ויחי, לא כיוונו, כי בתחלת ויצא יש פרשה סתומה, כדאית' בב"ר בויחי יעקב, מפני מה פרשה זו סתומה מכל פרשיות שבתורה וכו', ואילו בויצא לא הזכירו מזה כלום, וכן בדקתי בספרים אספמיים אשר יצא להם שם במעלותם ואין לפקפק בהם, עכ"ל. וכן כתב הרב המזרחי ריש פ' ויחי. והאמת הוא כי מה שכתבו על פ' ויצא אין בה פסיקא, ר"ל בגווה, ופ' ויחי ר"ל ברישה. וכתב א"ת שכן מצא בכל ס"ס ומצריי' והללי. ועיין מ"ש בריש פ' ויהי מקץ.

שמחת התורה

שו"ת בעניני הפרשה והמועד הרה"ג רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א

אלא אם יוכל להביאם לדרגה העליונה של אמונה של מעמד הר סיני שאין בה דופי.

ועל זה השיבו הקב"ה שכעת צריך למצוא איזה נקודת זכות על עם ישראל שמכוחו יהיו ראויים לגאולה, ולכן אמר לו הקב"ה שאף שהם במ"ט שערי טומאה בשורשו הפנימי העמוק ביותר הם מאמינים בני מאינים, ועיקר הדגשה הוא על הבני מאמינים. וכפי שמצינו שנתן להם הקב"ה מצות וכל המהלך היה למצוא נקודות זכות לגאול אותם.

והנה הקב"ה הוכיח את משה הם מאמינים ואתה אין סופך להאמין, ואף שהחטא של מי מריבה הוא חטא דק ביותר, ובודאי חטאי האמונה של עם ישראל במדבר, ובפרט חטא המרגלים יש בזה יותר חסרון אמונה ממי מריבה, וכיצד ניתן לומר שהם מאמינים ומשה רבינו אינו מאמין. ובהכרח שכוונת הקב"ה שגם אתה לא הגעת לתכלית השלמות באמונה, ועדיין יש איזה דבר דק מהדק שיש בך חסרון באמונה, כפי שהיה בי מריבה, ומאיך הם גם שייכים לפרשה של אמונה, וכיון שהכל מדרגות מדרגות, הוכיחו הקב"ה כפי שאצלך יש עוד במה לעות במדרגות האמונה, אף אצלם אינו השלמות אך מכלל מאמינים לא יצאו, וכעת צריך למצוא את השורש הפנימי שעוד נמצא אצלם.

ובזה מדוקדק ביותר טענת הקב"ה כלפי משה רבינו שתפסת אומנותו של נחש, לפי שהנחש אינו רק מספר לשון הרע, אלא אומנותו הוא לקטרג ולמצוא את החלק הרע שבאדם, וע"י שמוצא בו איזה פגם דנו לחובה. והלא כעת אומנותו הוא אדרבא למצוא קצה נקודת זכות, וע"י אותו נקודה לעורר את הגאולה. ולכן אמר לו הקב"ה שיש ב' תביעות, אחד מצד עצם שחשדת בכשרים, לפי שיש בהם עדיין שורש שהם בני מאמינים, אף שהם במ"ט שערי טומאה, וכעת העבודה הוא למצוא בהם נקודת זכות זו. והשני על עצם הלשון הרע.

ונראה שהעונש היה על שחשד בכשרים ולא מצא בהם נקודת זכות שבשורשם הפנימי עדיין כשרים הם, וצורת העונש היה מעונשי לשון הרע, לפי שנתווסף בכך לשון הרע שאמר עליהם [אף שהיה בזה מהאמת שהאמונה אינה בשלמות אצלם, ולא היה מוציא שם רע]. ולכן גם העונש במטה היה שנהפך לנחש המבקש להמיתו, וידו נצטרע.

אלא שמתחילה אמר לו הקב"ה שראוי שילקה מהמטה, ונהפך המטה לנחש ובא להמיתו עד נס משה מפניו, וכששב בתשובה וקיבל תוכחת הקב"ה ואחז בקצה המטה, שמרמז על התשובה, שויתרו לו על עונש שימיתו הנחש. אך אמר לו הקב"ה שבלי עונש בגופו אי אפשר, והוצרך ללקות בגופו בצרעת לרגע אחד ואז ושב ורפא לו.

ולכן הוכיחה הגמרא שמצד החושד בכשרים לקה בגופו ולא הועיל לו ששב, אלא שהתשובה הועילה שלא לקה ע"י שהכישו המטה שנהפך לנחש, אלא לקה בצרעת.

החתם סופר (שבת צז. ד"ה החושד) ביאר: 'החושד בכשרים לוקה בגופו. פירוש, משא"כ בשארי עבירות אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחלה, אלא בממונו. שהקב"ה דונו לזכות, אלא ע"י ממונו ישוב וישאר לו גופו. אך החושד בכשרים אינו נידן לזכות, א"כ אסור לפגוע בממונו כדי שישאר לבניו אחריו, דקיי"ל אפי' ממון מסור אסור לאבדו ביד, דילמא נפקא מיניה בנין דמעלי'. ולפי זה ניחא שבעוד בלשון הרע הקב"ה מביא קודם נגעי בתים ואח"כ נגעי בגדים ורק אח"כ נגעי אדם, כאן שנענש על לשון הרע מיד בנגעי אדם בהכרח שהוא מצד החושד בכשרים.

מדוע נהפך מטהו של משה לנחש?

ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי, ולא ישמעו בקלי, כי יאמרו לא נראה אליך ה'. ויאמר אליו ה' מזה מה זה בידך ויאמר מטה. ויאמר השליכהו ארצה, וישלכהו ארצה, ויהי לנחש וינס משה מפניו. וגו'. למען יאמינו כי נראה אליך ה' אלהי אבתם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב. ויאמר ה' לו עוד הבא נא ירך בחיקך, ויבא ידו בחיקו ויוצאה והנה ידו מצרעת כשלג'. (ד ב-ו).

ופירש רש"י: 'מזה בידך. לכך נכתב תיבה אחת, לדרוש מזה שבידך אתה חייב ללקות, שחשדת בכשרים'. 'ויהי לנחש. רמז לו שסיפר לשון הרע על ישראל ותפש אומנותו של נחש'. 'מצרעת כשלג. וכו'. אף באות זה רמז שלשון הרע סיפר באומרו (פסוק א) לא יאמינו לי, לפיכך הלקה בצרעת, כמו שלקתה מרים על לשון הרע'.

ומבואר שיש כאן ב' תביעות: א. שחשד בכשרים. ב. שסיפר לשון הרע. ועל שחשד בכשרים הוצרך ללקות מהמטה, ולכאורה מה שלקה היינו שנהפך המטה לנחש. ועל מה שסיפר לשון הרע נהפך לקה בצרעת.

וצ"ב דברש"י גופא מבואר שמה שנהפך המטה לנחש היינו על לשון הרע, ולא על שחשד בכשרים. ותו שהרי הגמרא (שבת צז. דרשה): 'אמר ריש לקיש, החושד בכשרים לוקה בגופו, דכתיב והן לא יאמינו לי וגו', וגליא קמי קודשא בריך הוא דמהימני ישראל. אמר לו, הן מאמינים בני מאמינים, ואתה אין סופך להאמין. הן מאמינים, דכתיב ויאמן העם, בני מאמינים והאמין בה'. אתה אין סופך להאמין, שנאמר יען לא האמנתם בי וגו'. ממאי דלקה, דכתיב ויאמר ה' לו עוד הבא נא ירך בחיקך וגו'. ומבואר שמה שלקה בצרעת היה עונש על שחשד בכשרים, ולא על לשון הרע, דלא כפירוש רש"י.

ועוד יש להעיר שהרמב"ם (יסוה"ת פ"ח ה"א-ב): 'משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה, שהמאמין על פי האותות יש בלבו דופי שאפשר שיעשה האות בלט וכשוף, וכו'. ובמה האמינו בו במעמד הר סיני שעיינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר וכו'. וזהו שאמר לו הקב"ה בתחילת נבואתו בעת שנתן לו האותות לעשותן במצרים, ואמר לו ושמעו לקולך, ידע משה רבינו שהמאמין על פי האותות יש בלבבו דופי ומהרהר ומחשב, והיה נשמט מלילך ואמר והן לא יאמינו לי. עד שהודיעו הקב"ה שאלו האותות אינן אלא עד שיצאו ממצרים, ואחר שיצאו ויעמדו על ההר הזה יסתלק הרהור שמהרהרין אחריו, שאני נותן לך כאן אות שידעו שאני שלחתיך באמת מתחילה ולא ישאר בלבם הרהור, והוא שהכתוב אומר זה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה'.

וצ"ב אם כן מדוע נחשב שמה רבינו חשד בכשרים, והרי משה רבינו צדק בטענתו, והסכים עימו הקב"ה, ואמר לו שבאמת אינו סומך על האותות הללו, והם רק לצורך הגאולה, והאמונה תהיה ע"פ מעמד הר סיני. מאידך כתיב 'ויאמן העם' וכיצד אפשר לומר שיש באמונה דופי.

נראה לבאר שלכאורה כיון שהיה חושד בכשרים לא היה לשון הרע אלא מוציא שם רע. ונראה שהביאור שהמושג של אמונה הוא מלשון (במדבר יא יב) 'כאשר ישא האומן את הינק', ואינו רק מה שהשכל מקבל הוכחה שכך היה, שזה אינו אמונה אלא ראייה בחושש. אך האמונה הוא החיבור אל הידיעה בכח הדעת, כחיבור האומן ליונק, שהוא חש בחוש שכל חייו באים מהאומן. אלא שהרמב"ם כתב שהתפיסה של האמונה צריכה להגיע ממעמד הר סיני, ולא מאותות בעלמא, ובמהותו יש בזה דרגות דרגות.

ובאמת עם ישראל במצבם שהיו ערום ועריה מהמצות והוצרכו לחפש איזה זכות, התביעה והם לא יאמינו בי, לא היתה משוללת, שהרי מצינו עוד כמה פעמים שלא האמינו, וכמה פעמים הוכיחם במדבר על שאל האמינו בו. וכפי שביאר הרמב"ם שמה רבינו ביקש מהקב"ה שאינו רוצה ללכת בשליחות

שלום לאוהבי תורתך

שו"ת בעניני הפרשה והמועד הרה"ג רבי שלום חזקיה שליט"א

מדוע היה צד לאסור שתיית חלב?

"אל ארץ זבת חלב ודבש" (ג, ח)

בבכורות (ו, ב) איתא: חלב בהמה טהורה מנלן דשרי וכו', ואיבעית אימא מהכא: 'ארץ זבת חלב ודבש', ואי לא דשרי, משתבח לן קרא במידי דלא חזי, ע"כ. ויש לבאר משום איזה איסור הו"א דאסור לשתות חלב, אי מדין 'אבר מן החי', הרי אינו 'אבר'. אי מדין 'בשר מן החי', הלא אינו 'בשר'. אי מדין 'היוצא מן החי', הא איתא למ"ד (חולין קב, ב) 'בהמה בחייה לאו לאברים עומדת', והיינו כשהבהמה בשלמותה אינה אסורה בהנאה, ממילא לא יוצא החלב מ'איסור'. וא"כ יש לבאר משום מה נאסור חלב לולא הילפותא מהכא [והנה הכרתי ופילתי (סו"ס פא) כתב, דהו"א לאסור מדין 'ציר', דדינא הוא שציר בהמה טמאה או טריפה אסור, ה"נ הוי ציר של אבר מן החי, וראה כתב וחותרם לרעק"א (מהדו"ת סי' מב). אמנם עדיין יל"ע כנ"ל, להאי מ"ד דבהמה בחייה לאו לאברים עומדת, וממילא לא חל עליה עדיין איסור 'אבר מן החי', וממילא צירה נמי לא נאסר].

הקדמה

הנה המנחת חינוך (מצוה תנ"ב) הקשה למ"ד דבהמה לאו לאברים עומדת "א"כ בבהמה שלימה לאו אבר מן החי הוא כלל א"כ חלב

למה לי קרא להתיר. ובתחילה מנסה המנחת חינוך לומר דהסוגיא אזלי למאן דסובר דבהמה לאברים עומדת. וא"כ למ"ד דבהמה לאו לאברים עומדת, למה צריך קרא דחלב בהמה מותר.

ובנודע ביהודה (תנינא יו"ד סי' ל"ו) הוסיף עוד להקשות דהרי ילפינן איסור אכילת בשר בחלב מהפסוק לא תבשל גדי בחלב אמו, ומשמע שחלב לבד מותר באכילה, וא"כ למה צריך פסוק ללמד שחלב מותר באכילה, ועיי"ש שתירץ דהכא קאי לשאר הדעות (חולין קטו:) דלא יליף מהתם.

[ועוד כתב בבית ישחק (הל' מאכלות אסורות פ"ג) ליישב דסוגיא דבכורות דקא בעי וחלב בהמה טהורה מנא ליה דשרי הוא אף למאן דיליף איסור אכילת בשר בחלב מדכתיב ג' לא תבשל משום דהא דדריש ג' לא תבשל להכי הוא לקושטא דמילתא דידיעין דחלב מותר ברם אי לא ידעין לה מדוכתא אחריתי לא הוה דרשינן הכי אלא דאתא לדרשא אחריתי].

תירוץ. איכא איסור או עשה ד'זבחת'

וכותב המנחת חינוך ליישב דאפילו אם נאמר דלאו לאברים עומדת עכ"פ איסורא איכא, ועי' יו"ד (סי' פ"ז) לענין נסיובא דחלבא, וגם לשיטות הסוברים דעוברים ג"כ בעשה שאינו זבוח דזבחת וכו' הוי עשה כדעת הר"מ והחינוך א"כ אפשר לומר נהי דאבר מן החי ליכא בשלימה כיון דלאו לאברים וכו' עכ"פ בעשה דזבחת עובר ואיכא עשה שאינו זבוח ע"כ צריך קרא להתיר החלב מכל מקום. וכע"ז כתב הנודע ביהודה שם.

ועי' בשדי חמד (פאת השדה מערכת הבי"ת סי' ד' אות ז') שהאריך בזה, וכתב דשיטת הרמב"ם דכל הדין של יוצא הן הטמא טמא היינו רק באיסורי לאו ולא באיסורי עשה. וא"כ תירוץ זה אינו נכון, ועיי"ש מה שהאריך בזה.

תירוץ ב. שם בשר מן החי

הגאון רעק"א (חולין צח:) כותב ליישב דהכא הו"א דחלב עצמו להוי בשר מן החי, והחלב פירש מן הבהמה ויחול עליו שם בשר מן החי, ולכן צריך קרא ארץ זבת חלב להתיר את החלב שאינו בשר מן החי.

תירוץ ג. נאסר משום יוצא מן החי

בקובץ הערות (סי' ל"ג ס"ק ח') כתב דהא דאמרין בהמה בחייה לאו לאברים עומדת, היינו דזמן חלות האיסור בפועל הוא בשעה שנתלש מן החי, ונפק"מ לענין אין איסור חל על איסור, כמבואר ס"פ גיד הנשה (חולין קג.), אבל

מדוע סיכן משה את עצמו והרג את המצרי?

"וירא כי אין איש ויך את המצרי" (ב, יב)

איתא בסנהדרין (נח, ב): אמר רב חנינא, עכו"ם שהכה את ישראל חייב מיתה, שנאמר: 'ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי', ע"כ. ויל"ע, אמאי הרג את המצרי ולא חייש לפיקוח נפש, שהרי אם ישמע פרעה שהרג את המצרי, יהרגנו מיד [וכפי שאכן ארע לאחר מכן, שנידון למיתה על ידי פרעה (להלן פסוק טו)]. ואף שהיה המצרי חייב מיתה על פי דין, ככל בן נח שהרג ישראל (כדילפינן התם מהכא), מ"מ אינו משלש העבירות שחייב למסור נפשו עליהם, וכל שאינו מצווה למסור נפשו ונהרג, הרי זה מתחייב בנפשו (רמב"ם פ"ה מהל' יסודי התורה ה"ד).

תירוץ א. קודם מתן תורה יכול להכניס עצמו לסכנה

יש ליישב ע"פ מה שכתב המשך חכמה בפרשת וזאת הברכה (דברים לד, ח) ולכן מה שהיה נאות קודם מתן תורה, כמו שאם ראה איש מצרי מכה עברי בן דת מאמין בה' אמת ומכיר מציאותו, הסתכן עצמו והכניס עצמו לספק מיתה עבור זה, אם כי היא מצוה רבה וחשובה, זה קודם מתן תורה אשר כל אחד היה לעצמו. לא כן אחרי מתן תורה, יש חוק ומשפט ואסור להסתכן עבור זה. כי אם ירצה למסור עצמו, אבל הוא היזק כללי להכלל כולו, וכולם הם מרגישים בהעדרו, ואיך רשאי להזיק להכלל, וכיוצא בזה הרבה.

תירוץ ב. במקום חילול ה' מכניס עצמו לסכנה

עוד יש שביארו (יעלת חן שמות אות כ"א) ע"פ מה דאיתא במדרש (שמות רבה א, כח) פעם אחת הלך נוגש מצרי אצל שוטר ישראל ונתן עיניו באשתו שהיתה יפת תואר בלי מום, עמד לשעת קריאת הגבר והוציאו מביתו וחזר המצרי ובא על אשתו והיתה סבורה שהוא בעלה ונתעברה ממנו, חזר בעלה ומצא המצרי יוצא מביתו שאל אותה שמא נגע בך אמרה לו הן וסבורה אני שאתה הוא, כיון שידע הנוגש שהרגיש

בו החזירו לעבודת הפרך והיה מכה אותו ומבקש להרגו, והיה משה רואה אותו ומביט בו וראה ברוח הקודש מה שעשה בבית וראה מה שעתיד לעשות לו בשדה, אמר ודאי זה חייב מיתה, כמו שכתוב ומכה אדם יומת, ולא עוד אלא שבא על אשתו של דתן על כך חייב הריגה, שנא' מות יומת הנואף והנואפת, והיינו דכתיב ויפן כה וכה וגו', ראה מה עשה לו בבית ומה עשה לו בשדה.

וא"כ מבואר שאותו מצרי בא על אשת איש, וחשש משה רבינו שע"י שיראו שאשתו של העברי זינתה עם המצרי יחשבו שעשתה זאת ברצון ויהיה חילול ה', לכן הכניס משה את עצמו לסכנה כיון דבמקום חילול ה' אף בשאר איסורים צריך אדם להכניס את עצמו בסכנה, ולכן הרג את המצרי. ועיי"ש שבה מבאר גם מה שהרגו בני יעקב את אנשי שכם.

תירוץ ג. עשה זאת בסתר

יש שכתבו (אור אליעזר) דבאמת משה חשש מפני פרעה וידע שהוא מסתכן בזה שהורג את המצרי, ולכן ויפן כה וכה וירא כי אין איש, והיינו שבדק שאין רואים אותו שלא ילשינו עליו שהרג את המצרי. ועשה כל זה כי גבר עליו הרגש כשראה את אחיו העברי בצרה.

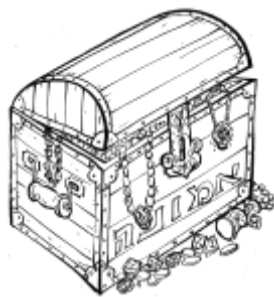
תירוץ ד. היה טבעו קפדן

בספר כליל תפארת כותב לבאר דמשה רבינו היתה לו מידה שנולד בה בטבע, שהיה קפדן גדול ולא היה יכול לסבול שום עוולה ולכן היה מוכן להכניס את עצמו לסכנה, והרג את המצרי שהכה איש עברי מאחיו, והיינו משום שהיה מתחזק למחות בעוברי עבירה, ועיי"ש שמבאר איך התגבר על טבע זה ושב בתשובה, ועיי"ז היתה לו גם דרגה של בעל תשובה.

סיבת האיסור ישנה בבהמה משעה שנולדה, והיוצא ממנה הוא כמותה, ובשעה שנתלש החלב מן החי, נאסר משום יוצא מן החי, אי לאו קרא, ודין החלב כדין הבהמה עצמה. וכע"ז שם עוד בסי' נ"ט (ס"ק י"ב). מבואר א"כ

לאחר שהחלב נפרד מן הבהמה א"א לומר דאינו נאסר למ"ד דבהמה בחייה לאו לאיברים עומדת, דהרי איבר שנפרד מהבהמה בחייה אסור באכילה, ולכן צריך פסוק לחדש שהחלב מותר באכילה.

מרגליות שאול

חידושים ומכתבים מגדולי הדור מתוך כתבי הגה"צ רבי שאול מרגליות זצ"ל

הגאון רבי יהודה קנר שליט"א הלכות מעשרות

א. ק"ל דמעשר שני צריך לחללו על מטבע וכאשר מגיע זמן הביעור צריך לבער את המטבע וכיון שקשה לבערו משליכים המטבע לים, ובאופן דאינו יכול ללכת לים יש לכאורה שתי עצות א] שיחלל את הפירות של מע"ש על פרי שהוא שוה פרוטה ואח"כ יכול לבערו בנקל, מיהו אין זה מוסכם, דברמב"ם בפרק ד' הלכה ב' מהלכות

מעשר שני כותב שכל מקום שיכולים לחלל על המטבעות כך יכולים לחלל על הפירות מיהו הראב"ד שם חולק וס"ל שאין לחלל על הפירות. ב] שיחלל הפירות על כסף ואחר כך יחלל זאת על פירות וישמיד הפרי. מיהו בחזו"א דמאי סימן ג' סק"י כותב שבירושלמי כתוב שלא נתפס מעשר שני על פירות בזה"ז ולכן יש להימנע מכך.

ב. מי שהפריש חלה או תרו"מ ושכח לברך לפני שהפריש, הנה עכשיו אינו יכול לחזור ולברך כיון שק"ל שצריך שיהא עובר לעשייתו. מיהו יש לו עצה לישאל על ההפרשה ואז יוכל לברך ואח"כ להפריש. ויש לדון האם מותר ואולי צריך לעשות כן ובשור"ת מנחת יצחק חלק ט' סימן ק"ח מביא שנחלקו בזה זקני הדור דהרב שך ס"ל שמותר לעשות כן והסטייפלער ס"ל שאסור לעשות כן לפי שזה גורם לברכה שאינה צריכה. ויש לדון בסברת הסטייפלער ד"ל דברכה שאינה צריכה היינו שאין לו ענין בברכה אבל בנידו"ד היתה הברכה צריכה להיאמר אלא שהוא שכח ולכן לא יכול לברך.

ובכה"ג שיש לו עצה שיוכל לברך לא הוה ברכה שאינה צריכה.

ג. ק"ל שלענין תרו"מ שב' חילוקים בין פירות וירקות, א] שבירקות שנת המעשר הוי הלקיטה ובפירות שנת המעשר בתר החנטה ב] בירקות שנה נחשבת מא' תשרי עד א' תשרי ובפירות הוי מט"ו בשבט עד ט"ו בשבט. ובאתרוג ק"ל שהוי כירק לענין זה שאזלינן בתר לקיטה מיהו השנה הוי בט"ו בשבט דהיינו דאי נלקט לפני ט"ו בשבט נוהגים למשל בשנה החמישית לשמיטה להפריש מעשר שני ואי נלקט לאחר ט"ו בשבט ה"ה שייך לשנה השישית וצריך להפריש מעשר עני. ויש ספק לענין פירות הדר כגון תפוזים קלמנטינה האם דינם כאתרוג כיון שבמציאות דומה לאתרוג. ובחזו"א שביעית סימן ז' כותב שיש להחמיר בזה, והיינו שבחנט באלול של שנה שעברה ונלקט לאחר ט"ו בשבט צריך להפריש הן מעשר שני והן מעשר עני. ויל"ד אם יש ספק אם הפירות נלקטו לפני ט"ו בשבט או אחר כך ויש להסתפק מאיזה שנה של מעשרות הם מה הדין. והיה מקום לדון ולומר שיתחייבו רק מעשר שני דיש כאן ספק ספיקא שזה מע"ש, ואע"פ שיש לו מתירין דהרי יכול להפריש מעשר עני, הנה הרמ"א

ב"ד סימן ק"י סעיף ח' כותב שלא אמרינן ספק ספיקא היכא שיש לו מתירין. מיהו הט"ז כותב שבדרבנן מהני ובדאורייתא לא מהני, ובפתחי תשובה כתב כדעת הט"ז. ובנידו"ד הוה דרבנן מג' טעמים א] שהפרשת תרו"מ מפירות בזה"ז הוה מדרבנן ב] שבפירות שאינם דגן תירוש ויצהר הוי דרבנן ג] שפירות שמגדלים אותם על מנת למכור הוי מדרבנן. מיהו לאו מילתא דברירא הוא ד"ל דכולהו הוה ספק משם אחד, והיינו דאפילו היה נלקט בודאי לאחר ט"ו בשבט השאלה לאיזה שנה שייך, לשנה שעברה והוי מע"ש או לשנה החדשה והוה מעשר עני.

ד. יש לדון במי שיצא לטייל והגיעו ליד כרם ענבים השייך לעכו"ם ובצרו כבר את הענבים אך נשאר קצת ענבים בכרם ומסתמא לא יחזרו הבעלים לקחתם וע"כ לכאורה מותר ללקחם, וקטפום ועשו מזה יין האם חייב לעשרם, והאם בברכה, והנה יש בזה כמה ספיקות א] אף שזה של עכו"ם מ"מ אם גמר המלאכה היתה ע"י ישראל חייב במעשר וא"כ היכא שישראל בצרם ועשה יין ה"ה חייב לעשרן אך יש אומרים שלא יברך כיון דחיישינן להנך דס"ל יש קנין לנכרי להפקיע ממעשר. ובחזו"א נוקט לעשר בברכה דס"ל לעיקר כמ"ד אין קנין לעכו"ם להפקיע, כמבואר בדרך אמונה פרק א' מהלכות תרומה ציון ההלכה אות קפ"ו. ב] כאן איירי שעכו"ם התייאש וא"כ הוה הענבים הפקר דפטור מן המעשר ואע"פ שק"ל בפירות הפקר שאם עשו גורן פי' ערימה הר"ז חייב במעשר מדרבנן, מיהו נראה שלא היה שיעור גורן בענבים שנשארו. ג] יש לומר שכן העכו"ם לא הפקיר הענבים אלא התייאש ויל"ע אי מהני יאוש בעכו"ם. ובפשוטו כמו דמהני יאוש מישראל מהני נמי בעכו"ם, מיהו יש ראב"ד על התו"כ בפרשת בהר שכותב שליכא מחילה בעכו"ם ולפ"ז ה"נ דליכא יאוש דהא בכל יאוש יש מחילה וא"כ אין זה הפקר וזה של העכו"ם נמצא דהישראל גנב הענבים. ד] אם זה חשיב שהישראל גנבם, אי גזל עכו"ם מותר הוה של ישראל ואפילו אי גזל עכו"ם אסור מ"מ כאן עשה שינוי ומותר. ה] ומצינו במ"ב בסימן קצ"ו שכותב בגזל חיטים ועשה בהם שינוי שלא יברך ברכה ראשונה ולפ"ז נראה דה"ה שלא יברך על ההפרשה, והלכך נראה בנידו"ד שיפריש בלא ברכה.

ה. אחד שחילל מעשר שני על הכסף ואחר כך בטעות העביר את הכסף לבעל המכולת, ובשביל שלא תהיה תקלה לוקח כסף אחר ומחלל על זה את הקדושה, מי אמרינן שאינו יכול כיון דק"ל גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו וה"נ אינו ברשותו. ובתוס' קידושין דף נ"ו ע"א כתבו בתירוץ א' שאכן א"א. ובתירוץ ב' כתבו שאמנם זה לא ברשותו של הקונה מיהו מהני מדין זכיה שנוח למוכר שיחללוהו. ובריטב"א שם פירש שחשיבא ברשותו של הקונה כיון שאין המוכר מונע ממנו להחזיר לו זאת כמו בהא דגזלן.

הארץ הבטחון

בדרכי קניית הבטחון □ לעילוי נשמת רבי יעקב ב"ר מיהון זצ"ל □ בהוצאת 'קול האמונה'

ענין יחרד לבבו לחשוב תיכף שהוא דבר ה', וגנוז בו כח ה', ואין שום מקרה חס וחלילה, אז הקדוש-ברוך-הוא גם כן משגיח בו בהשגחה פרטית, כי מי שדבוק בהשגחה פרטית, אז לפעמים יותר חשוב בשמים ומושגח בהשגחה יתירה, מצדיק גדול וירא שאינו במדריגה זו.

הטבע בגימטריא = 86 כשם אלקים,

מי שחושב שהכל מתנהג ע"פ טבע, מושך עליו מדת הדין.

באר הפרשה, ויק"פ, עמ' ג

הצצה האחר-צורה

למדנו, "טעמנו", כמה נצור, שמור, מבורך, בעל הבטחון, לפני שנמשיך, "נשלוף" מתוך כל הציטוטים שהובאו כמה משפטים שיהיו לנגד עינינו, להלן הובאו מספר משפטים בעלי משמעת חזקה של המסר, אך לפני שתמשיך לקרוא, תעצור, תבחר לך את המשפטים שתפסו אותך!!! תעתיק אותם, או לפחות תסמן אותם בהדגשה, כשתהיה לנו רשימה של שלשה ארבעה משפטים חזקים, נוכל לשננם לעצמנו.

- אתה מוצא שכל מי שבוטח בהקב"ה הוא מצילו.
- רצונכם פרקליט שהוא עומד לעולם, בטחו בו בכל עת, ואתם עומדים.

- כך מי שהוא בוטח בי אין שכרו פוסק לעולם.
- שכל שיגדל הבטחון ומעלת הבוטח כן יגדל העזר וההגנה.
- ויתעצמו באמונה בכל לבם ויסעו אל הים קודם שיחלק על סמך הבטחון כי אני אעשה להם נס.
- ישוגב מן הצרה בשכר הבטחון אף על פי שהיתה הצרה ראויה לבא עליו, כי גם בעת המפוחד מאד ושערי ההצלה נעולות, השם יתברך מציל החוסים בו.
- ורעה אמונה - תאכל ותתפרנס משכר האמונה שהאמנת בהקדוש ברוך הוא לסמוך עליו ולעשות טוב.
- אם אדם בטוח בה' שהשם יתברך יעשה לו כל צרכיו, גם למעלה ממלאין לו כל משאלותיו.
- הוא יכלכלנו וחסדו הגדול יסובבנו מאחר שהוא תולה בטחונו בו.
- כל מי שבוטח בשי"ת מדת החסד המפרנסת את העולם מקיפתו מכל צד.

המשק הצצה העירי

כך כתב תורת המנחה לתלמיד הרשב"א (דרשה עה עוד לפרשת אתם נצבים):

ואני בתמי תמכת בי ותציבני לפניך לעולם: (תהלים מא יג). פסוק זה אמרו דוד המלך ע"ה ובא להשמיענו באיזה זכות זכה הוא לקנות חיי שני עולמות, חיי העולם הזה וחיי העולם הבא, כי בשניהם זכה... והודיע במה זכה לחיים האלו ואמר ואני בתומי תמכת בי, בתמימות שהיתה בו זכה לזה. ומהו ענין זה התמימות, הוא שלא יבטח אדם לא על חכמתו ולא על גבורתו ולא על עשרו ולא על תחבולותיו בשום מעשה שיעשה, אלא ישליך כל עסקיו וכל עניניו על השם ית' ויבטח עליו והוא יעשה.

ובספר העיקרים (ד ד) כתב:

אבל הבוטח בשם שהוא דבר קיים לא יבוש מבטחונו, לא בעבורנו אלא למען חסדך, כי מדרך החסד להמשך על הבוטחים בשם, אמר הכתוב והבוטח בה' חסד יסובבנהו (תהלים ל"ב י'), כלומר אף אם אינו ראוי מצד עצמו מדרך הבטחון להמשך חסד חנם על הבוטחים בשם:

וכה כתב רש"י (תהלים לז, ג):

(ג) בטח בה' - ואל תאמר אם לא אגזול ואגנוב או אתן לעני צדקה במה אתפרנס: ועשה טוב - ואז תשכון ארץ לאורך ימים: ורעה אמונה - תאכל ותתפרנס משכר האמונה שהאמנת בהקדוש ברוך הוא לסמוך עליו ולעשות טוב:

דברים נפלאים מדברי ה"שומר אמונים" [הובאו בס' נר לרגלי]:

הדבק באמונת השגחה פרטית מושגח הוא כמו כן בדרך נס מעל הטבע, ואף נעשים על ידו נסים ונפלאות

ונחזור לענינינו כי המתדבקים תמיד באמונת השגחת הבורא מושגחים יותר בהשגחה פרטית, כי כל ענין ומצוה יש לו סגולה מיוחדת, וכמו למשל מי שעוסק במצוות ובמעשים טובים תמיד, יש לו סגולה מיוחדת לפעול ישועות, ולהמשיך חסדים לישראל, וכדומה מי שעוסק הרבה בתורה או בתפילה וכדומה הכל במידה לפי מעשיו, ככה ממשיך השפעת אלקות בסגולה

מיוחדת אם הוא מוסר נפשו לה' בזה הענין, מה שאין חברו אפילו גדול ממנו, אינו זוכה למצוות כאלו, או לתפילות כאלו, להמשכות השפעות כאלו.

ככה גם כן המתדבק בזה האמונה הגדולה של השגחת הבורא אז משתלם לו מידה במידה, שמושגח גם כן בהשגחה עליונה יותר מצדיק לפעמים, שכמו שהוא משגיח על מעשי ה', ככה משגיחים עליו, כי הקדוש ברוך הוא מתנהג עם האדם כצל.

ומי שהולך באמונה של השגחה פרטית, אז הקדוש ברוך הוא השגחתו עליו בכל פרט בהשגחה של פנים כדרך הצדיקים, ואפילו כל העולם כולו בצער יכול להנצל ביחוד מכל העולם, ולא עוד אלא שזה האיש גורם לעורר עינא פקיא עילאה, שהקדוש ברוך הוא ישגיח בעינא עילאה פקיא על כל העולם כולו במידת הרחמים, וגורם להמתיק הדין וגבורות הרבה מישראל, ולעורר רחמים רבים וחסדים גדולים, אשרי חלקו.

ואם אדם מרגיל עצמו בזה האמונה של השגחה פרטית, נעשים על ידו נסים ונפלאות הרבה.

ועוד שם... וגם גבי עני ונכה רוח (ישעיה סו) כולל עמו גם וחרד על דברי, דהיינו תיכף שיזדמן לו איזה ענין בין לטובה ובין להיפך חס וחלילה, בכל

מחודדים בפיך

חידון לשולחן השבת על פרשת השבוע, לפי סדר הא-ב-ג-ה-ה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א

חידון לפרשת שמות

- א. מושב היולדת (א, טז)
 ב. רק כך יתן מלך מצרים לעזוב (ג, יט)
 ג. ממנו עשויה תיבת משה (ב, ג)
 ד. נוזל מארץ ישראל (ג, ח)
 ה. מילת הזמנה והכנה (א, י)
 ו. "והיכן הוא" במילה אחת (ב, כ)
 ז. ציפוי אוטם ממים (ב, ג)
 ח. שם הצטרעה ידו, וגם נרפאה (ד, ו-ז)
 ט. מתארי ארץ ישראל (ג, ח)
 י. חודשים (ב, ב) הסכים או נשבע (ב, כא)

- כ. כינוי ללבן צח (ד, ו)
 ל. דוסק (ג, ט)
 מ. אוצרות (א, יא)

ג. רבים (ב, יג)

ס. שיח קוצני (ג, ב)

ע. לא רואה (ד, יא)

פ. מהערים שישראל בנו במצרים (א, יא)

צ. אשת משה (ב, כא), קוראים בקול (ה, ח)

ק. מה הורה "כהן מדין" לבנותיו (ב, כ)

ר. מובילי הצאן (ב, יז)

ש. אחת המילדות (א, טו) כמה בנות היו לכהן מדין (ב, טז)

ת. לא ינתן לישראל (אחת הגזירות) (ה, יח)

אודות הקובץ וזכויות יוצרים

קובץ זה יוצא לאור בס"ד מדי שבוע, ומופץ בעיקר בדוא"ל, ובו ח"י מדורים: מדורי הפרשה:

א. מדור 'פניני פרשת השבוע', מאת מגיד השיעור הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א [מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' ב' חלקים].

ב. מדור 'שמחת התורה', ובו שו"ת בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרה"ג רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א.

ג. מדור 'שלום לאוהבי תורתך', ובו שו"ת נוסף בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרה"ג רבי שלום חזקיה שליט"א.

ד. מדור 'ליקוטים וסיפורים נפלאים', בעריכת הרה"ג רבי ברוך רובין שליט"א.

ה. מדור 'סיפור ושאלה בציודו', לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י, מתוך העלון 'האיחוד בחידוד'. פתרון החידה יובא בשבוע שלאחר מכן.

ו. מדור 'מחודדים בפיך', ובו חידות לפרשת השבוע לפי סדר הא-ב, מאת הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א.

ז. מדור 'שביבי חיים', ובו וארטים נפלאים לפרשת השבוע, מאת הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א.

מדורי ההלכה והעיון:

ח. מדור 'מתיקות התורה', ובו חידודי הלכה ועובדות הלכתיות, משולחנו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א [מלוקטים מתוך סדרת הספרים 'חשוקי חמד' בהסכמתו].

ט. מדור 'אוצר היסודות והחקירות', ובו חקירות ויסודות מרבותינו ראשי הישיבות, ושאר מעתיקי השמועה, מסודרים לפי סדר האב. מתוך הספר 'דרישה וחקירה' [ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות, הפצה ראשית: 'יפה נוף'].

י. מדור 'אורות אילת השחר', ובו עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל אילת השחר צוק"ל [מהספר 'כאיל תערוג' ועוד].

יא. מדור 'תשובות שר התורה', והוא שו"ת ממרן שר התורה רבינו חיים קניבסקי שליט"א, מתוך סדרת הספרים 'מועדי הגר"ח', בעריכת הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א. באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א.

יב. מדור 'מרגליות שאול', ובו חידושים והתכתבויות מגדולי הדור, מכתבי הרה"ג רבי שאול מרגליות זצ"ל. ישר כח לבני משפחתו שיבדלחט"א, ולרה"ג רבי מרדכי שמחה ברנט שליט"א.

יג. מדור 'המעיר לארץ', ובו הערות והארות מרבנן ותלמידיהוון [נא לכתוב בשפה ברורה ונעימה. המעונין בעילום שם לא יחתום שמו בסוף ההערה]. מדורים שונים:

יד. מדור 'מתיקות שבת הארץ', דרשות, פנינים, משלים וסיפורים, בענייני השמיטה, מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'ומתוק האור', מאוצרו הגדול של הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א.

טו. מדור 'שתולים בבית ה', ובו טיפ בנושאי חינוך, מהרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א.

טז. מדור 'נפלאים מעשיך', ובו עובדות נפלאות ומחזקות, בתורה ויראת שמים, בדרך כלל מהרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א.

יז. מדור 'הארת הבטחון', ליקוט נפלא בענין רוממות התורה וברכותיה, בהוצאת 'קול האמונה'. לפרטים נוספים: 0795422643 AO795422643@gmail.com

יח. מדור 'כבוד שמים', סיפורים ודברי חיזוק בענין כבוד בית הכנסת ובית המדרש ובמעלת עניית הקדיש, שנערכו מדרשותיו של מגיד המישרים, הרה"ג רבי מאיר מיכאל גרינוואלד שליט"א. ניתן להשיג הספרים בביתו, רחוב הרב הרצוג 39 בית שמש. ובפלאפון: 0527614146. וכן בקרית ספר רחוב אוה"ח 25 / 4 ובפלאפון: 0533197613.

הקובץ מעוטר באיורי המאייר התורני הנודע הרב יוני גרשטיין שליט"א, תשואות חן לו.

© כל הזכויות שמורות לעורך, ולשאר המחברים לפי הענין. אסור להעתיק חלקים מקובץ זה ללא רשות מפורשת בכתב [ניתן להעתיק הקובץ בשלימותו].

הקובץ לעילוי נשמת

מרן רשכבה"ג רבי אהרן יהודה ליב שטינמן ב"ר נח צבי זצ"ל □ מו"ר הגאון רבי אברהם סטפנסקי ב"ר מיכאל זצ"ל □ הרה"ג ר' שאול חיים דב מרגליות ב"ר ישראל שלמה פיבל זצ"ל □ הרה"ג ר' משה רייך ב"ר לייב זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' דב יצחק הכהן לינטופ ב"ר שמואל פרץ זצ"ל □ סבתי מרת יוכבד ע"ה ב"ר אריה זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' אהרן דוד הכהן מלאכי ב"ר חיים יצחק זצ"ל □ סבתי מרת רבקה ע"ה ב"ר אברהם יששכר זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' יעקב אריה הלוי הורן ב"ר שלום זצ"ל □ סבתי מרת מרים ע"ה ב"ר משה זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' עמנואל פילץ ב"ר יצחק מרדכי זצ"ל □ סבתי מרת מלכה פילץ ע"ה ב"ר אברהם זצ"ל □ מרת אינא רבקה ולדנברג ע"ה ב"ר משה זצ"ל □ הרבנית רחל גנס ע"ה בת הר"ר יוסף זצ"ל □ הרה"ג ר' משה מונק ב"ר אליקים ישראל זצ"ל □ מרת אלישבע מונק ע"ה ב"ר נפתלי הלוי זצ"ל □ מרת רוחמה צפורה שושנה דוידוביץ ע"ה, ב"ר אלכסנדר זושא זצ"ל □ מרת רבקה בת דניאל ומלכה ע"ה.